

Μάρξ έδημοσίευσε, πρό 40 χρόνων, τόν πρώτο τόμο του «Κεφαλαίου» του, ή Γερμανία βρίσκονταν ακό-
μα στο γεωργικό της στάδιο κ' ή βιομηχανία της
'Αμερικής είταν στα πρώτα βήματα της. Τώρα ή
πρώτη συναγωνίζεται και ή τελευταία έπροσπέρασε
την 'Αγγλία, όπου ο μεγάλος επαναστάτης της πο-
λιτικής οικονομίας έσπούδασε τή δύναμη του κεφα-
λαίου και αποκάλυψε τούς νόμους του. Σύμφωνα μ'
αυτούς νέα 'Αγγλία άνασταίνεται στις μέρες μας στη
μακρυνή 'Ανατολή, τό παλιό κοινωνικό καθεστώς ά-
νατρέπεται στη Ρωσία, ή βιομηχανία άπλώνεται
κι άνθει άπ' άκρη σ' άκρη στους γιαλούς του Δού-
ναβη και ξαναγυρνώντας στην 'Ιταλία τήν ξανακλώ-
νει. 'Η 'Αίγυπτος, τό 'Αλγέρι, τό Κόγκο, ή Νότ.
'Αφρική προσκυνών τό «Κεφάλαιο», τό Μαρόκο δια-
φεντεύεται άπ' αυτό μ' αίμα και σίδερο, κ' ή Περ-
σία του κάκου πολεμά νά του άντισταθί. 'Ο νόμος
του βασιλεύει στον Καναδά και στο Μεξικό και φο-
βερίζε νά βάλλη χέρι και στο οικονομικό ρέπιο της
Κίνας. Σέρνει τούς πολωνούς άγρότες στη σιδηροβιο-
μηχανία της Βεσφαλίας, τούς Σλοβάκους στάνθρα-
κορυχεία της Πενσυλβανίας, τούς κούλι της Κίνας
στα χρυσωρυχεία της Νότιας 'Αφρικής, ζυπνά σέ
ζωή καινούρια ένα σωρό έθνη και πλήθη εργαζόμενα
και υποφέροντα τά κάνει νάνανουούνται, νά ρίχνονται
μοιραία κι άκράτητα στον άγώνα των τάξεων που
συνταράζει τόν πολιτισμένο κόσμο.

Κατ' αυτά λοιπόν, ένας έπιστημονικός παρατη-
ρητής μπορεί και άπό τά πρώτα συμπτώματα μιας
καπιταλιστικής επίδρασης σ' έναν τόπο, προοδευμέ-
νο κοινωνικώς λιγότερο ακόμα κι άπό τήν 'Ελλάδα,
νά προβλέψη πώς άργά ή γρήγορα ή πάλι των τά-
ξεων θά ξεσπάσει σ' αυτόν, ως αναγκαία συνέπεια
της πίεσεως που εξασκεί τό κεφάλαιο στην εργαζό-
μενη τάξη, στην κυρίως δηλ. παράγωγική δύναμη.

Σ' αυτά άπάνω στηριζόμενος κι ο Σκληρός έρχε-
ται και μς λέει: 'Αλλος τρόπος νά κινηθούν τά
στεκούμενα νερά της ρωμιούσης δέν υπάρχει άπό τό
ξύπνημα της εργαζόμενης τάξης. 'Ετσι μόνο τό έλ-
ληνικό έθνος μπορεί νά αναλάβη τόν άληθινό άγώνα
της ζωής, μπορεί νά μπή στο δρόμο του εκπολιτι-
σμού και νά συμβαδίση μέ τά προοδευμένα κράτη
της Εύρώπης. 'Ο Σκληρός φαντάζεται τόν πολιτι-
σμό όχι σαν κάτι πάγιο, άμετάλλαχτο, στάσιμο.
Καθένας που γνώρισε, έννοιώ που είδε κάτω άπό τά
φαινόμενα, μια προαγμένη ευρωπαϊκή κοινωνία, είναι
πεισμένος πιά πώς ή ευημερία κ' ή πρόοδος των έ-

θνών δέν προέρχεται άπ' τήν καλή θέληση μιας έρ-
χουσας τάξης, άλλ' άπ' τό φώς του πλήθους
του λαού, άπ' τήν προοπτική του νά μόν άφίνετα
νά τόν διοική αυτή ή τάξη σύμφωνα μέ τά συμφέ-
ροντά της μόνο, άλλα μέ τόν όγκο, μέ τήν αξία-
νουςα δλοένα δύναμή του χ' της επιβάλλη τήν άνα-
γνώριση των δικαιωμάτων, που έχει κι αυτός στη
ζωή και στην άπόλαυσή της, ως εργαζόμενη τάξη,
ως κύριο παραγωγικό στοιχείο.

'Απάνω ιδώ γελιέται ο φίλος Ραμας. 'Ενώ άπ'
τόνα μέρος βλέπει πώς ή Γερμανία τό μεγαλείο της
τό χρωστά στη βιομηχανία της και δέ φαντάζε-
ται, όπως άλλοι, πώς μόνο ή καλή θέληση του Κάι-
σερ είν' άφορμή του, άπ' άλλο τομά νά πη τή
γνώμη πώς ο Κάισερ και ή κυβέρνησή του θά φρόν-
τιζαν για τήν εργατική τάξη κι αν ακόμα δέν είχε
αυτή οργανωθεί σέ τέτοια πολιτική δύναμη μέ τέ-
τιον άρχηγό, ως ο Μπέμπελ.

«Μέ λύπη έρχομαι νά βεβαιώσω πώς καμιά άπό
τάς άπαιτήσεις της Φραγκφούρτης δέν υιοθετήθηκε
άπό τήν κυβέρνηση, δέν έγινε νόμος του κράτους.»

Είναι λόγια που τά είπε προχθές στον ύπουργό
του Κάισερ όχι κανένας γερμανός σοσιαλο-δημοκρά-
της, μέ ο Μπέρενς, αντιπρόσωπος του κόμματος των
χριστιανικών οργανωμένων εργατών. 'Ετσι φροντίζει
ο Κάισερ κ' οι ύπουργοί του, όταν τούς παρακαλούν
μόνο χριστιανικά, όπως θά φροντίσει κι ο δικός μας
ύπουργός για τούς άπεργούς του Πειραιώς, που του
φιλούσαν προχτές τά πόδια, αν δέν ξαναταριασθού-
νε. Πώς τούς θέλει τούς εργάτες και τό λαό του εν
γένει ο Κάισερ, μς τό δείχνουν οι νόμοι του που
βγάλει. Κι αν ή Γερμανία τραβούσε τό δρόμο που
θέλει ο Κάισερ κ' οι φεουδάλοι γιούνερ, αν ή αντί-
δραση των φιλελευθέρων και της σοσιαλιστικής δη-
μοκρατίας δέν επηρέαζαν τήν πολιτική και τήν κοι-
νωνική ανάπτυξη της, θά κινδύνευε, άργά ή γρήγο-
ρα, νά σημειώσει στην ιστορία της δεύτερη κατα-
στροφή σαν της Γένας πρό εκατό χρόνων, ή σαν της
Γαλλίας στα 70. Τή σαπίλα της Πρωσικής μοναρ-
χίας συντρίψε τό σπαθί του Ναπολέοντος στη Γένα,
τή μοναρχική εξαχρείωση του Λουδοβίκου Βοναπάρ-
τη οι πρωσικές μπαγιονέτες στο Σεδάν, τήν ίδια
διαφορά της ρωσικής αυτοκρατορίας οι 'Ιάπωνες
στη Μαντζουρία. 'Οχι τούς λαούς τούς ίδιους. Αυ-
τούς ο έξωτερικός έχθρός, χτυπώντας τόν έσωτερικό
έχθρό τους, τούς ξαναγέννησε. 'Εμείς μονάχα δέν
τό νοιώσαμε πρό δέκα χρόνων. Γιατί; Ρωτώ τό φίλο

μου Ραμα και καρτερώ άπάντησή του άπό τή δική
του άποψη.

Αυτά μς λέει ή ιστορία κ' ή μελέτη της χω-
ρίς προλήψεις. Ζωή είναι ή κίνηση και κίνηση ή έ-
ξέλιξή της. 'Οχι συντήρηση του σάπιου καθεστώτος,
άλλ' έρεση προς άλλαγή, πάλι συνειδητή γι' αυτή,
θάρος και σθένος, άψηφισιά κινδύνων και θυσίας.

Τό αντίθετο κινεζισμός, πάτρια, καθρεύουσα.
'Η μ' ήθελε πώς απέχομε πολύ στη γενική άν-
τίληψη της ζωής άπ' τούς κινέζους; Μόν άφίνετε,
αν μπορείτε, τό σκενισμό νά θαλώση τήν κρίση σας,
ρίξετε γύρω μια ματιά στο έσωθε της κοινωνίας
μας, στο πνεύμα της, όχι στο έξωτερικό της λού-
στο, βάλτε τό χέρι στην καρδιά και πέστε. Τούς
ύπνωτισμένους, τούς ήσυχιστάς, που βλέπουν συνέ-
χεια του άρχαίου πολιτισμού στο σημερινό ρεζιλίκι,
που κοιτάζουν μέ τάρχαλα δράματα στο Στάδιο, ή
παρωδούν γελοία και θλιβερά τούς Δημοσθένεις στα
μπαλκόνια και στο βήμα της βουλής, ούτε τούς λο-
γαριάζω. Στους λίγους τίμιους μιλω, στους δουλευ-
τές για τόν πολιτισμό, στους δημοκρατικούς επανα-
στάτες.

Ναί, ναί, δέν είμαστε πολύ μπροστά άπό τούς
Κινέζους. Κανένας άλλος ευρωπαϊκός λαός δέν ξε-
λίχθηκε κοινωνικώς λιγότερο άπό τό δικό μας. Οι
γείτονές μας στα Βαλκάνια μς προσπέρασαν πολύ.
Τό ξέρω τί θά μου άπαντήσει ο Ραμας: 'Η γλώσ-
σα. Οι βούργαροι και οι ρωμούνιοι έχουν γλώσσα·
μορφώνονται πιο άνθρωπινά· δέν πνίγουν τό πνεύμα
και τή δροσιά της νιότης στους κανόνες μιας νε-
κρής γραμματικής. Βέβαια κι αυτό, άλλ' όχι αυτό
μονάχα. 'Ο βούργαρος, ο σέρβος, ο ρουμάνος δέν
τρέμει τή ζωή, τήν κίνηση, τήν άλλαγή. Δέστε τά
βουλευτήριά τους. Ριζοσπάστες, προοδευτικοί, σο-
σιαλδημοκράτες. 'Εβγάτε στα πανεπιστήμια, στα
πολυτεχνεία, στα κοινοβουλία της Εύρώπης. Πρό-
σες βουργάρες, ρουμανίδες και σερβίδες θαύρητε νά
σπουδάζουν; 'Εκατοντάδες. Και έλληνίδες; Δέν
ξέρω αν θά χρειασθής και των δυό χεριών τά δά-
χτυλα νά τις μετρήσης. Και τό άπελπιστικώτερο:
μέ συνιδιά της μάνας πάντα! Αυτός ο φόβος της
ζωής, στάτομα και στο σύνολο. Παρόμοιο παρα-
δειγμα νέου άνέφερε τις προάλλες στο «Νουμα» ο
Α. Ντέλος. 'Ο φόβος κι ο τρόμος της ζωής παντού·
μά μέ τέτοια ένστικτα μεσαιωνικά αυτή μπροστά
δέν πάει. 'Ο πολιτισμός σέ μια κοινωνία δέν έρχε-

ΨΥΧΑΡΗΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Τό καημένο, τάντρεωμένο τό παιδί! 'Αμα
περνούσε ή μπόρα·

— «Κοιτάξτε, άφέντη, του έλεγε, τί παραζε-
νο πράμα! Τή στιγμή που τό φωνάζω πώς θέλω νά
παθώ, μέσα μου τό ξέρω πώς δέν είναι αλήθεια.
Κ' έτσι μ' ή σ' ή μέλη.»

Περισσότερο ταραχτηκε ο 'Αντρέας μια μέρα που
του είπε, κουβεντιάζοντας, στην καμερή του, ένω
πίνανε τσάι στις τέσσερες:

— «'Εγώ νόμιζα στην άρχή πώς θά φελέσουνε,
πώς θά μέ γιατρέφουνε τά βάρδια και τά ραδιογρα-
φήματα.»

* 'Η άρχή του στο 228 φύλλο.

— «Ναί, Κατινούλα μου, τό νόμιζα και γώ, της
άποκρίνεται άπροφύλαχτα ο 'Αντρέας.»

— «Και τί τάχα; Δέν τό νομίζετε πιά; Μήπως
βλάψανε λοιπόν άντίς νά φελέσουνε; βότση άνήσυ-
χα και κάπως άνυπόμονα.»

— «Τό νομίζω, τό νομίζω, Κατινούλα, μόνο που
δέν τό προσμέναμε νά μς τυραννήσουνε σέ τέτοιο
βαθμό. Βέβαια πώς φελέσανε και φελούνε.»

— «Τό πιστέω ακόμη και τώρα» δήλωσε ή
Κατινούλα, συλλογισμένη και μέ θέληση.

Μά τό πρήξιμο τό δεινό, βαστούσε και βαστούσε.
'Ο κ. Σεβιλιάς τό είχε για σύγουρο πώς είχε πέση,
δέ γίνεται. Θυμότανε ο 'Αντρέας τί του είχε πει ο
γιατρός τις είκοσι τέσσερες του Γενάρη: «'Αλλοι
γλυτώσανε· δέ βλέπω γιατί κ' ή Κατινούλα νά μ' ή
γλυτώσει.» Νά τουλάχιστο που μέ τά ναρκωτικά, μέ
τά πιάσθητα, μέ τήν κοκείνα που της σούβουλεψε ο
κ. Κούρης και που έμαθε νά τή βαζή μοναχή της,
οι πόνοι λιγοστέθανε· μισή ώρα, τρία τέταρτα τή
δέρνανε και πάθανε. Τό έμπυο ξακολουθούσε νά τρέ-
χη, ξακολουθούσε λοιπόν ή φύσκα νάδειάζει. 'Ο βή-
χας μαλάκωσε κ' έφτυνε τώρα ή άρρωστη. Δέν εί-
τανε και σημαντικός. Τό πλεμόνι δέν τήν πείραζε.
'Η όρεξη έτοιμη και πάλι νά δουλέψη, μόνο που ή

θέρμη τήν άδυνατίζε δλοένα, της χαλνούσε και τόν
ύπνο, που άναπαφτικός δέν μπορούσε νάνκι. Κοιμό-
τανε τή νύχτα, κοιμότανε τό πρωί, κοιμότανε τάπό-
γεμα· τίποτα· πάντα της κουρασμένη, ξεθεωμένη.
Τή δεσφέρα, δώδεκα του Φλεβάρη, έδειξε ο 'Αντρέας
του κ. Κούρη τις θερμοκρασίες άπό τις δυό του Φλε-
βάρη, παρασκεβή, που γύρισε ή 'Αννα στο Παρίσι·
38°5 38°7, 38°3 38°9, 38°3-37°, 38°6-38°2,
38°9-38°3, 38°9-38°3, 38°8-38°8, 38° - 38°4,
38°4-38°, 38°6-38°6, 38°5 37°9. Τρομπητικές
θερμοκρασίες κι άνάποδες.

— «Γιατρέ, του κανει ο 'Αντρέας, έρχεστε νά
της δώσουμε κρυογένηνα;»

— «Σά θέλετε, ναί, δοκιμάζουμε.»

— «Γιατί τάχα σά νά διστάζετε;»

— «Οι θερμοκρασίες, φίλε μου κύριε, σημαίνουνε
συχνά τήν πάλι, τή γενναία τήν αντίσταση του όρ-
γανισμού, κάποτες και τή νίκη. Μά μπορεί νά δο-
κιμάσουμε.»

Σά νά διστάζε ξαφνα κι ο 'Αντρέας. 'Η κρυο-
γενίνα, που του τήν είχε μάθει τότες ο κ. 'Αρτός,
και που τήν πήρε ή Κατινούλα χωρίς άνάγκη στο
έμπα του περασμένου του καλοκαιριού, άπίθανο διό-
λου σήμερα νά τή βλάψη, νά τήν άδυνατίσει, νά της

ται χωρίς αὐτοπαρξία, αὐτοσυντήρηση καὶ αὐτοπεποίθηση τοῦ ἀτόμου. Ὑλικοὶ ὅροι καὶ ἀνάγκη θὰ συντελέσουν βέβαια σ' αὐτὸ κατὰ πρῶτο λόγο καὶ αὐτὰ δὲν ἀναπτύχθηκαν ἀκόμα στὴν Ἑλλάδα σὲ βαθμὸ ὥστε νὰ ξεσπάσουν ἀναπόδραστα, ὅπως καὶ σ' ἄλλες κοινωνίες. Μὲ τὸ στασιὸν βέβαια κινεῖς δὲ θέλει, οὔτε θὰ μπορέσῃ νὰ τὰ φέρῃ, ὅμως ὅπου χαράζουν τέτια σημάδια ἐξέλιξης, ἀνατροπῆς, πρὸς τοῦ ἐκείνου πού ἀγαπᾷ τὴν πρόοδο ὀφείλει νὰ τὰ προστατεύσῃ, νὰ τὰ γκαλιᾷ.

Ὅπου βλέπετε ἐπαναστασιν, ὦ ἐπαναστάτες, ἀπ' αὐτὴ ἀδραχθῆτε, βοηθεῖτε τῇ, γιατί αὐτὴ καὶ μόνο αὐτὴ θὰ βοηθήσῃ καὶ τὸ δικό σας σκοπὸ, θὰ σᾶς φέρῃ τὴ νίκη. Αὐτὸ θέλητε νὰ πῇ ὁ Σκληρὸς στοὺς Δημοτικιστάς.

Ὅταν βλέπω ἔσπεσμα, φίλε μου Ραμξ, δὲν καθομαι νὰ φιλοσοφικίζω ἂν εἶναι ἀληθινὴ ἢ ψεύτικη ἡ αἰτία. Γιὰ νὰ ξεσπάσῃ κατιτί, θὰ πῇ ὅτι πιέζεται. Τί λέν οἱ καλλίτεροι τοῦ τόπου μας δὲν μὲ κῶδει; Οἱ καλλίτεροι λένε καὶ γιὰ τὴ γλώσσα, πού ἔκαμες σύλλογο, σὺ νὰ τὴν ξαπλώσῃς, πῶς εἶναι ψεύτικη, ἐφεύρεση καὶ κατασκευάσμα τοῦ Ψυχάρη καὶ λίγων αἰρετικῶν ἢ πληρωμένων μὲ ρούβλια.

Ἡ ἑλληνικὴ βιομηχανία εἶναι ψεύτικη, μὴ βιώσιμη καὶ καλλίτερα, κατὰ τοὺς καλλίτερους, νὰ μὴν ὑπάρχῃ. Πάντα τὸ τί ἐπρεπε καὶ τί θὰ ἦταν τὸ καλλίτερο καὶ ὅχι τὸ τί ὑπάρχει, τὸ δοσμένο, τὸ πραγματικό, ἐκεῖνο πού μοῦ ἔφερε ἡ ζωὴ, ὁ δρόμος τῶν πραγμάτων. Γιὰ μὲ τὸ γεγονός εἶναι πῶς, ἀληθινὴ ἢ ψεύτικη, αὐτὴ ἡ βιομηχανία μοῦ ἔφερε μιὰ σειρά ἀπεργίες, σύμπτωμα ἀλάνθαστο τοῦ πῶς πιέζονται συμφέροντα τάξης ἐργαζομένης, διαμαρτύρηση τῆς ἐργασίας τῆς ἰδίας, βεβαίωση τῆς θεωρίας, τῆς ἀληθείας, τοῦ νόμου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐξελλίσσεται καθε ἀστικὴ νεώτερη κοινωνία.

«Ἀπεργία, στάση, κατάλυση τῶν νόμων!» φωνάζει ὁ συντηρητικὸς, ὁ ὀπισθοδρομικὸς, πού τρέμει τὴ ζωὴ, τὴν ἀλλαγὴν, ἢ ζῆμιώνονται ἀπὸ τὴν τελευταία τάποχτημένα του συμφέροντα. «Κίνηση, ἀλλαγὴ, ζωὴ! Κατὰ τὸν νόμον ὁ θεὸς, πού θέλει τὴν κατάλυση τοῦ ἀκατάλυτου φυσικοῦ νόμου: πῶς οἱ θεοὶ νόμοι εἶναι γιὰ τὴν ἐποχὴ πού τοὺς ὑπαγόρευσε μοναχὰ καὶ ὅχι γιὰ τὸν αἰῶνα τὸν ἀπαντα, τοῦ ἀπαντᾷ ὁ προοδευτικὸς, ἔχοντας, μὲ τὴ γνώμη τοῦ κ' ἑνὸς ὅχι ἀπ' τοὺς χειρότερους, μήτε τοὺς μικρό-

τερους, τὸν Γκαίτε. «Νόμοι καὶ δίκαια κληρονομιοῦνται σὺν αἰῶνι ἀρρώστεια» σέρνονται ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ καὶ ἀπὸ τόπο σὲ τόπο· ἡ λογικὴ κατανατᾷ παραλογισμοί, ἡ εὐεργεσία μᾶστιγα. Ἄλλοι σου ὅτι εἶσαι ἀπόγονος!» σαρκάζει ὁ Μεριστόφελης καὶ ὁ καθηγητὴς Κρουμπάχερ ἐπιγράφει τὸ ρητὸ στὴν πραγματεία του γιὰ τὴ δημοτικὴ μας γλώσσα.

Ἡ διαμαρτύρηση μ' ἐνδιαφέρει ἐμὲ λοιπόν, ἡ κίνηση καὶ ὅχι τί λέν τὰ σκουριασμένα, τὰ βυζαντινὰ κεφάλια τῶν καλλίτερων. Ὡς οἰωνὸ τῇ χαιρετῶ, σὺν πρῶτο γλυκοχάραμα ἐνὸς ζωτικοῦ ἀγῶνα, πού προφυλάει ἀπὸ τῇ στασιμότητι ὅλα τὰ ἔθνη ὅπου τελεῖται. Ἀντίθετα ἀπ' τὸ φίλο μου Ραμξ, ἐγὼ δὲ φοβάμαι πῶς θὰ μᾶς ρίξῃ σὲ μαλλώματα ἢ δεινὰ χειρότερα ἀπὸ τὰ σημερινά, μὰ ἐξεναντίας ἐλπίζω, εἰμαι βέβαιος πῶς ὅταν γίνῃ συνειδητὴ αὐτὴ ἡ πᾶλη, ὅπως καὶ στ' ἄλλα ἔθνη, θὰ δώσῃ τέλος στ' ἄγονο ἀλληλοφάγωμα τοῦ λαοῦ γιὰ ἕνα συμφέροντα, στὸ ἀκαρπὸ καὶ ἀνώφελο χύσιμο αἱματος γιὰ τὸ Μερκούρη καὶ τὸν Κατραούρα, θὰ δηγήσῃ τὸν ἀγῶνα τοῦ σὸν ἀληθινὸ καὶ ἀντάξιο δρόμο: σὸν πόλεμο κατὰ τῆς σπείρας τῶν πλουτοκρατῶν πού ἐκμεταλλεύεται ὡς τώρα τὸ ἀποκάτωμά του. Ὅποιος φοβάται τὸ ἀντιθετο, θὰ πῇ ὅτι δὲν ξέρει τὴν ἠθικὴ καὶ λογικὴ βάση αὐτῆς τῆς πᾶλης, τὰ εἰρηνικὰ καὶ ἐκπολιτιστικὰ μέσα καὶ τὸ σκοπὸ τῆς, πού μόνον τὰ κεφάλια θέλει νὰ φωτίσῃ, τὴν ἐργασία καὶ τὸ δικαίωμα νὰ προστατεύσῃ. Ὅσοι φαντάζονται τὴν ἀντίθετα καὶ ἄλλα φοβερὰ καὶ τρομερὰ, γελιοῦνται, ὅπως καὶ μὲ τοὺς μαλλιαροὺς οἱ ὑπνωτισμένοι καὶ οἱ ψευτοπατριῶτες.

Ἄν ἡ χώρα μας ἔχει τὰ στοιχεῖα νὰ γίνῃ μεγάλο κέντρο βιομηχανίας ἢ ὅχι, ξεφεύγει ἀπὸ τὴν εἰδικότητά μου νὰ τὸ προφητέψω. Πρῶτες ὕλες, μᾶς λείπουν, λέει ὁ Ραμξ. Ὡς τόσο ἐγὼ διαβάζω στὴν «Ἀκρόπολις» (29 Σβρ. 07) σὲ μιὰ μελέτῃ τοῦ μηχανικοῦ Ἀ. Κουσίδη γιὰ τὴν σιδηροβιομηχανία στὴν Ἑλλάδα, πῶς ἡ χώρα μας ἐβγαλε τὸν περασμένο χρόνο 800 χιλ. τόνους μεταλλεύματα σιδήρου, τὸ μισὸ δηλ. ποσὸ ἀπ' ὅτι βγαίνει ἡ Ἑλβετία, γιὰ τὴν ὁποία ἡ σιδηροβιομηχανία εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους πλουτολογικὸς παράγοντες. Κατὰ τὴ γνώμη τοῦ ἰδίου εἰδικοῦ, ὅλη ἡ ἀνατολικὴ Ἑλλάδα εἶναι γεμάτη σίδηρο καὶ περιμένει τὸν ἐπιχειρηματία νὰ τὴν ἐκμεταλλεύσῃ. Ἐπειτα, πῶς ὁ τόπος μας ἔχει ὀρυκτὰ ἀνεκμετάλλευτα, εἶναι γνώμη πού πολλοί, εἰδικοί καὶ μὴ, τὴν ἔχουν καὶ οἱ τόσες δη-

λώσεις καὶ παραχωρήσεις μεταλλείων ἀπ' τὸ κράτος δὲν πιστεύω νὰ εἶναι ὅλες γεννήματα φαντασίας, σὺν τοῦ συνταγματάρχῃ πεθεροῦ τοῦ δραματικοῦ ἥρωα τοῦ Νιρβάνα.

Καὶ τὰνθρακωρυχεῖα, τῆς Κύμης λ.χ., ἔχουν στὰ ἔγκατά τους μόνο τὸ κάρβουνο πού βγαίνουν σήμερα, ἢ ἡ παραγωγὴ τοῦ βαμπακιοῦ στὴν Κωπαΐδα θὰ μένῃ τόση πάντα καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ἐπεκταθῇ καὶ ἄλλοι, ὅταν καὶ ὁ ρωμιὸς συνήθισῃ νὰ κινητοποιῇ τὰ μικρὰ ἢ μεγάλὰ του κεφάλαια καὶ ὅταν, μὲ τὴν πυκνόμενῃ ὁλοένα ἐπικοινωνίᾳ μὲ τὴν Εὐρώπῃ, ἐμ-ποῦν κατ' ἀνάγκη ἕνα τέτια πλὴ πολλὰ στὸν τόπο; Καὶ οἱ βιωτικὲς ἀνάγκες μας μὴ θὰ μᾶς λείψουν; Ἀπεναντίας ἡ πρόοδος στὸν πολιτισμὸ θὰ μᾶς γεννᾷ νέες πάντοτε καὶ τὸ κεφάλαιον, πού νόμος τοῦ εἶναι νὰ ζητᾷ τὸ κέρδος κ' ἔδαφος γι' αὐτὸ γυρεύει, θὰ μᾶς ἀναπτύσῃ διαρκῶς ὅλο καὶ νέες. Παράδειγμα ἡ κατὰκτηση τῆς μπύρας στὴν Ἀθήνα. Ἡ λογικὴ λοιπόν καὶ ἡ ἀντικειμενικὴ ἐξέταση τῶν πραγμάτων μᾶς λέει πῶς ἡ βιομηχανία, μικρὴ μεγάλη, θὰ ἀναπτύσσεται ὁλοένα στὴν Ἑλλάδα.

Ἀλλὰ ἡ γνώμη τῶν καλλίτερων εἶναι νὰ λείψῃ ἡ βιομηχανία. Ὅριστε! Ἀς ἐμποδίσῃ τὸν Κλωνάρη νὰ μᾶς μπᾶσῃ τὴ μπύρα. Οἱ οἰνωπαραγωγοὶ ταραχθήκαν μὲ τὸ δικαίωμα τους. Μὰ ποῖος τοὺς ἀκούει; Ὅσο τοὺς ἀκούει καὶ στὴ Γαλλία, πού ἐπαναστάτησαν γιὰ τὸν ἴδιον λόγον. Κακό, μὰ γεγονός· ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων δὲν ξέρει φραγμούς, τοὺς σπάζει. Κ' ἐμεῖς ἐνῶ ἀπ' τὸνα μέρος πασχίζομε νὰ συγκοινωνήσωμε καὶ σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Εὐρώπῃ, ἀπ' ἄλλο θέλομε ν' ἀντισταθούμε στὴν ἐξέλιξιν, πού θὰ μᾶς φέρῃ κατ' ἀνάγκη ἡ στενότερη συνάφειά μας μὲ τὸν πολιτισμὸ τῆς. Τότε κόψτε τὴν Ἑλλάδα ἀπ' τὸν ἄλλον κόσμον, ἂν θέλετε καὶ ἂν τὸ μπορῆτε. Κινεζικὴ τακτικὴ, ὅμως μόνο μ' αὐτὴ θ' ἀποφύγετε τὸ νόμον πού φοβάστε, τὴν κυριαρχία δηλ. τοῦ κεφαλαίου, τὸ σημερινὸ πολιτισμὸ τῆς Εὐρώπης, τὸν ὁποῖο φοβάστε πάλι ἀπ' ἄλλο μέρος πῶς ὁ σοσιαλισμὸς θὰ τὸν δηγήσῃ στὸ χαμό του. Ὁ πολιτισμὸς αὐτὸς, θέλοντας ἢ μὴ, θὰ σᾶς κατακτήσῃ. Ἄν σᾶς ἀρέσῃ, γιὰτὶ τὸν τρέμετε; Ἄν ἔχῃ, βοηθήστε τότε τὸ σοσιαλισμὸ νὰ τὸν ἀλλάξῃ. Μόνον αὐτὸς χτυπᾷ τὸ κακὸ στὴ ρίζα.

Νὰ καλίσωμε, ἂν εἶναι δυνατόν, πληθυσμούς ἀπὸ τίς πόλεις στοὺς ἀγρούς! Ποῖος λείει ὅχι; βρεῖστε μοναχὰ τὸν τρόπο. Μ' εὐχὲς καὶ λόγια τοὺς

κρούσῃ τὸ αἷμα περισσότερο ἀπ' ὅτι ἐπρεπε ἴσως ὅμως νὰ συλλογίστηκε ὁ Ἀντρέας πῶς ἔχει καὶ ἡ νύχτα τὴν καλοσύνην τῆς, πῶς ἔχει καὶ τὸ σκοτάδι τάχαθ' αὐτοῦ. Τὸ λοιπὸ δοκίμασεν, ἀφ' οὗ δὲν ἔλεγε ὅχι μήτε ὁ ὀρόνιος δ κ. Κούρης. Ἀγῆσανε τάπο-τελέσματα· στὴν ἀρχή, τὴν περέχυνε καὶ κρῶς ἵδρος πού τῆς εἶτανε δυσάρεστος καὶ πού τὴν τζάκιζε. Λίγο λίγο στρωθήκανε ὡς τόσο οἱ θερμοκρασίες. Προσμένανε ὡς τίς εἴκοσι ὀκτώ τοῦ Φλεβάρη ὅπου στὸ τέλος τῶν τελῶν κατεβύνη καὶ οἱ πρῶτες. Τὶς πρῶτες μέρες κατεβαίνανε μόνο δυὸ δυόμισιν ὥρες ὕστερις ἀπὸ τὰ πενήντα κατωστόγραμμα πού τῆς δίνανε ὕστερις ἀπὸ μερικές δοκιμὲς, κόψανε τὴ δόση σὲ δυὸ κομμάτια καὶ ἔπαιρνε μόνο τὸ μισό, εἰκοσπέντε κατωστόγραμμα· κατόπι, τὴ μισὴ δόση τὴ φύλαγε γιὰ τὰ μεσάνυχτα, νὰ μπορῇ νὰ κοιμᾶται ἡσυχῇ, καὶ τὴν ἄλλη μισὴ τὴν κατὰπινε πρὸς τὰ πόδια, πρὸ τοῦ θερμομετρηθῆ στίς τέσσερις ἡμισιν. Τὰ σημείωνε ὁ Ἀντρέας ταχτικὰ καὶ τὸ σημειωματάρει του εἰδειχνε συνάμα τὴν πρόοδο ἀπὸ τὴν τρίτῃ δεκατεῖς τοῦ Φλεβάρη καὶ τὴ δυσκολία πού εἶχε τὸ καινούριον γιὰτρικὸ νὰ ἐνεργήσῃ, νὰ τῆς σηκώσῃ τὴ θερμότητα 38°5-38°3 (στίς τέσσερις ἡμισιν)—κρυογ. 36°4 (ἔξιν καὶ εἴκοσι,) 38°5-38°2 (τέσσερις ἢ ὥρα)—κρυογ.

36°3 (ἔξιν καὶ σαράντα,) 38°7 (στίς ἔξιν τὸ πρῶτον, ἂν καὶ πῆρε κρυογ. τὸ βράδι)—κρυογ. 38° (στίς ἑν-τεκα)—κρυογ. 36°4 (τέσσερις ἢ ὥρα), 38°5 (δί-χως κρυογ. τὸ βράδι)—κρυογ. 36°3, 38°7—κρυογ. 37°6, 38°5—κρυογ. στίς ἑννιά τὸ πρῶτον 36°8, 39°1 κρυογ. 36°2, 38°2—κρυογ. 37°7, 37°5—κρυογ. 36°4, 37°7—κρυογ. 37°3, κρυογ. πρῶτον καὶ βράδι ἀπὸ δῶ καὶ ὀμπρὸς 37°7-37°3, 37°7-37°2, 36°7-37°3, 37°3 38°, 36°5-36°9.

Πῆρε τὴν ἀνάσα τοῦ ὁ Ἀντρέας σὺν εἶδε κατόπι τοὺς 36°5 36°9· μὰ τὴν τρίτῃ, δεκατεῖς, ὅταν ἔφυγε ἀπὸ τὸ Μπ..., ἀκόμη σκούρα, πολὺ σκούρα τᾶβλεπε ὅλα καὶ πειδὴς εἶχε τὸ συνήθειον νὰ παρατηρῇ τὰ καθέκαστα, νὰ σημειῶνῃ τοὺς λογισμούς τοῦ ὅσο σημειῶνε καὶ τίς θερμοκρασίες, τοῦ φάνηκε πῶς κάποια ιδέα, κάποιος πόθος, κάποια λαχτάρα, ἐνῶ ἔτρεχε τὸ τραῖνον πρὸς τὸ Παρίσι, τρελλὰ τὸν συνεπαίρνανε, καὶ συλλογίστηκε πῶς ἀφότου ἀβῶ-στησε ἡ Κατινούλα, δὲν ἔβαλε τίποτα πρᾶμα μὲ τὸ νοῦ του· ἤθελε τώρα, ἤθελε καὶ ἀφ' οὗ νὰ πεθάνῃ, καὶ ὅχι γιὰτὶ τᾶκουσε ἀπὸ τὴν Κατινούλα, μὰ γιὰτὶ τοῦ ἐρχότανε ὁ θάνατος σὺν ἀπαραίτητῃ ἀνάγκῃ τῆς καρδίας του. Ὁ ἴδιος ἄθροπος πού ὡς τότες ἤθελε τὴ ζωὴ, γιὰ νὰ γλυτώσῃ τὴν Κατινούλα, γιὰ

νὰ τῆς ἀφιέρωσιν τὴν ὑπαρξὴν του, τὴν ὑπαρξὴν λὲς καὶ τὴν ἀποτίναζε ἀπὸ πάνω του, σὰ νὰ τοῦ εἶτανε τίποτις ἀνώφελο καὶ περιττό. Μήπως ἀπελπισότανε τάχα πῶς δὲ θὰ τὴ γείανῃ καὶ γύρεβε νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ, νὰ τῆς ἀκολουθήσῃ καὶ τίς δυὸ τοὺς στὸν Ἄδην; Μήπως ἡ ἀγάπη τοῦ θίριζε τὰ σωθικά του; Ἡ ἀγάπη ἤτανε μὲ τὸ δίχως ἄλλο, πὺ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀπελπισίαν, πού τοῦ ἔφερνε τὴ σκέψιν τὴ θλιβερὴ. Θάτανε, πὺ σωστά νὰ τὸ ποῦμε, ἡ ἀπελπισία καὶ ἡ ἀγάπη μαζί, ἀχώριστες, ἀδερφωμένες. Κάποιο πρᾶσιστημα τῆς τύχης τῆς δικῆς τοῦ θὰ τὸν παραδέρνε. Ἡ Κατινούλα, καὶ νὰ γινότανε καλὰ, τί μποροῦσε ποτέ τῆς νὰ τοῦ εἶναι τοῦ Ἀντρέα; Μποροῦσε τάχα, εἶχε τὸ δικαίωμα ὁ Ἀντρέας νὰ ξεχάσῃ τὴν Ὀλιν—ἢ καὶ δέφτερη ἀγάπη νὰ κάμῃ; Ρητὰ, ξεδιαλεστὰ, πα-στρικά, δὲν τὰ ξεκαθάριζε ἀφ' οὗ μὲ τὸ νοῦ του. ἀφ' οὗ δ' οὐκ τοῦ δὲν πῆγαινε ὡς ἐκεῖ, ἀφ' οὗ ἡ ἀβῶστα μὴτε τὸν ἄφινε νὰ πλάθῃ, τόσο μακρινοὺς στοχα-σμούς. Τᾶννοιθε ὅμως ὅλα στὰ πόδια του ἴσως νᾶννοιθε ἀνήξερὰ του καὶ τὴ δική του τὴν ἀβῶ-στια, πού ἀπὸ τὰ λημέρια τοῦ Χάρου ὁλοένα ζύ-γωνε νὰ τὸν ἀρπάξῃ.

Ἀπὸ τίς δεκατέσσερις τοῦ Φλεβάρη ὅπου γυ-ρισε στὸ Παρίσι, ὡς τίς εἴκοσι τέσσερις ὅπου ξανα-

καλοῦν ὀλοένα οἱ γαιοκτῆμονες καὶ στὴ Γαλλία καὶ στὴ Γερμανία. Μὰ λογαριάζουν δίχως τὸ κεφάλαιον. Αὐτὸ μαζεῦται ὅπου κέρδος πρὸς πολὺ καὶ τόκος. Κι αὐτὰ τὰ βρίσκει εὐκολώτερα στὴ βιομηχανία. Τὸ κεφάλαιο εἶναι πού τραβᾷ τοὺς ἐργάτες τῶν ἀγρῶν στὶς πόλεις. Κ' οἱ δικοὶ μας ἀγροὶ εἶναι, ἀλήθεια, δίχως χέρια. Ἀλλὰ ποῖός μπορεῖ νὰ τὰ κρατήσῃ νὰ μὴ φύγουν στὴν Ἀμερική τὰ χέρια; Τὸ μικροκεφάλαιο στὶς ἐπαρχίες δὲν τρελλάθηκε νὰ ριψοκινδυνεύῃ στὴν καλλιέργεια χωραφιών. Πρὸς καρποφόρα καὶ πρὸς σίγουρα εἶναι τὰ προστυχίσματα καὶ τὰ μικροδάνεια στοὺς ψωροκτηματίας. Τὰ πρωτογενῆ παραγωγικά μέσα στοὺς ἑλληνικοὺς ἀγροὺς δὲν ἀνταποκρίνονται στὴν ἐποχὴ μας. Ἄν ἔχετε, ρίξτε κεφάλαια σ' αὐτοὺς καὶ θὰ βρεθοῦν τὰ χέρια, ὅπως βρίσκονται καὶ στὴ βιομηχανία. Μὲ εὐχὴς καὶ γνώμες τῶν καλλίτερων δὲν γυρνοῦν τὰ χέρια στοὺς ἀγροὺς. Βάση πραγματικὴ ἔς μου δώσουν οἱ καλλίτεροι, ὅχι λόγια. Σὲ ἰδεολογίες θαλασσώνουν οἱ ἀστικοὶ μας πλουτολόγοι.

Ἐπειτ' ἀπ' αὐτὰ ὁ πρῶτος πλουτολογικὸς παράγοντας στὴν Ἑλλάδα εἶναι καὶ πρέπει νὰ ναι, κατὰ τὸ Ραμᾶ, ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία σὲ μιὰ χώρα κατ' ἐξοχὴν ὁ ρεῖνῃ. Καὶ τὴ θάλασσα, πού περιβρέχει τὰ τρία τέταρτα ἀπ' τὰ σύνορά της, τὴν ξεχνᾷ. Ξεχνᾷ πὼς τὴν ἀνάπτει καὶ μικρὴ μεγάλη, τὴ χρῶσται κατὰ πρῶτο λόγο στὸ ναυτικὸ μας ἐμπόριο. Γεωργία καὶ κτηνοτροφία, πατριαρχικὸ, φεουδαλικὸ καθεστῶς, κοτσαμπασίστικος εὐλαβὴς πόθος. Ἐκεῖ θέλομε νὰ περιορίσωμε τὴν ἀνάπτυξιν ἑνὸς λαοῦ, πού διεκδικεῖ τὴν ἐκπολιτιστικὴ ὑπεροχὴ στὴν Ἀνατολή. Ἀλλὰ καὶ γεωργικὸ ἂν εἴταν μόνο τὸ μέλλον τῆς χώρας μας, στὴν ἐποχὴ πού ζοῦμε, αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ παρὰ μόνο μὲ τὴ μεγάλη καλλιέργεια, τίς μηχανές, τὰ τεχνικὰ ἔργα, δηλ. μὲ τὸ κεφάλαιο, τὸ ὅποιο, ὅπου πατήσῃ, ἔχει τοὺς ἰδίους νόμους ἀνατροπῆς τοῦ καθεστώτος (συγκέντρωσίν του σὲ λίγα χέρια, ἀφανισμὸ συνεπῶς τῆς μεσαίας τάξης, μετατροπὴ τοῦ μικροεπαγγελματία ἢ μικροκτηματία σὲ προλετάριο), ἐξάλλου πάλι γιὰ τὴν ὥρα θέλομε σιδηροδρόμους, ἡλεκτρικὰ τράμ καὶ ρῶτα, σχολεῖα, μέγαλα, στάδια, πλατεῖες, πάρκα, δρόμους, βιβλία, ἱφημερίδες, ἀφίνω τὰλλα χρειώδη τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Μὰ ὅλ' αὐτὰ ποῖός τὰ παράγει; Οἱ ἀγρότες ἢ οἱ κτηνοτρόφοι; Ἐργάτες, προλετάριοι δὲν εἶν' αὐτοὶ πού κάνουν καὶ δουλεύουν στοὺς

σιδηροδρόμους, πού χτίζουν τὰ σπίτια, πού τυπώνουν τὰ βιβλία, ἀκτῆμονες καὶ ἀποχειροβιώτοι, καθὼς καὶ ὁ ἐργάτης τῆς φάρμακας καὶ τοῦ Λαυρίου, ὁ ναύτης τοῦ καραβιοῦ, ὁ φορτωτής, ὁ δουλευτής τοῦ μώλου; Καὶ ἀκτῆμονες δὲν εἶναι οἱ χιλιάδες πού μεροδουλοῦν στοὺς μικροκάμπους τῆς Ρούμελης καὶ τοῦ Μωριά, οἱ περβολάρηδες τῆς Κίρκυρας, οἱ ψαράδες τῶν γαλῶν, οἱ σφουγγαράδες τῆς Ὑδρας; Ἀφίνω τοὺς δουλοπάροικους τῶν τσιφλικιῶν τῆς Θεσσαλίας.

Ὅλοι οἱ ἀπόκληροι αὐτοί, οἱ παραμελημένοι, οἱ πιεζόμενοι, οἱ ἐκμεταλλεῖς, πού ζοῦν σ' ἀμάθεια καὶ πνευματικὸ σκοταδισμὸ καὶ ἀπελπιστικὸ βαρὺ μὴ στερήσεις (*) δὲν εἶν' ἕδωρος ἀρκετὸ γιὰ μιὰ διαφωτιστικὴ, ἀναμορφωτικὴ προπαγάνδα; Τὸ ὕλικὸ αὐτὸ δὲν εἶναι ἱκανὸ ν' ἀνάψῃ μιὰ ἐπανάστασιν (**), πού νὰ φέρῃ τὴ ζωὴ, τὴν κίνησιν τοῦ πνεύματος στὸν τόπο; Ἡ περιμένουμε ἀναμόρφωσιν ἀπὸ τὴν καλὴ θέλησιν τῶν ἀτόμων πού τοὺς κυβερνοῦν, ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες, τὴν τάξιν δηλαδὴ πού τοὺς ἐκμεταλλεύεται καὶ τοὺς πιεζει; Ἀπὸ τὰπάνω ἀναμόρφωσιν ποτὲ καὶ πούθεν δὲν ἦρθε. Μᾶς τὸ λέει ἡ ἱστορία. Ἡ μὴν προσμένουμε καὶ ἐμεῖς τὸν ὑπουργό, πού βλέποντας τὸ λογικόν, θὰ μπάσῃ ἄχαφνα τὴ ζωαντὴ γλώσσα στὴν παιδείαν, ἢ τὸν ἄλλον πού θὰ ξυπνήσῃ μέσα του ἡ ἀγαθὴ θέλησιν νὰ καλοδιοικήσῃ τὸ κράτος; Σὲ συμφέροντα βαθεῖα εἶναι ριζωμένα τὰ κακά. Εὐκόλα οἱ πάτριον δὲν παραδίδουν τὴν κυριαρχίαν, τὴ λείαν πού νέμονται μὲ τὸν ὑπνωτισμὸ τοῦ πλήθους. Καὶ τὸ συμφέρον ἐκείνων πού μᾶς κυβερνοῦν εἶν' ἀκριβῶς αὕτη ἡ κακοδιοίκησίν μας. Ὁ ἀνισόσκελος προὑπολογισμὸς πρῶτος καὶ κύριος πλου-

(*) Φτώχεια δὲν ἔχομε στὴν Ἑλλάδα, λέει ὁ Ραμᾶς. Ἦθελα νὰ ξέρω πὼς φαντάζεται τὴ φτώχεια σ' ἔθνη. Φτώχεια δὲν ἔχομε! Σὰν νὺν εὐμάρεια ἢ ἀποκτηνωτικὴ ὀλιγάρχεια τοῦ Ἑλλήνα ἀγρότη ἢ ἐργάτη, σὰν νὰ συντελῇ αὐτὴ στὴν ἀνάπτυξιν τῆς ζωικῆς του δυνάμεως, σὰν νὰ μὴν εἶναι σημάδι πολιτισμοῦ κοτώτερου βαθμοῦ τὸ ὅτι τοῦ φτάνει γιὰ προσφάγι τὸ πράσσο καὶ οἱ ἀλιές, ἢ ὁ τείρος καὶ ἡ ἀγγουροσαλάτα! Λαὸς πού δὲν αἰσθάνεται ὕλικὴς ἀνάγκης πρῶτα, δὲν θὰ αἰσθανθῇ ποτὲ πνευματικῆς, καὶ ἀναγέννησιν πνευματικῆς τοῦ τόπου μας ἔς μὴν προσμένουμε, ὅσο αὐτὴ δὲν ἔχει τὴ ρίζαν τῆς στήν ψυχῇ, στὴν πνευματικὴ ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ μας. Τὸν κανόνα αὐτὸ δὲν τὸν παρέβη κανένα ἔθνος.

(**) Ὅταν λέω ἐπανάστασιν, δὲν ἐννοῶ νὰ πάρῃ ὁ λαὸς τὰ ὅπλα στὰ χέρια. Μεταγερίζομαι τὴ λέξιν στὴ νεώτερη κοινωνικὴ τῆς σημασίαν.

τολογικὸς παράγοντας τῶν. Οἱ μικροπρόννηροι, πού φαντάζεται ὁ Ραμᾶς πὼς διοικοῦν τὸ κράτος, μὴ νὰ κάκαλα ξεψαχνισμένα γλύφουν.

Ἀπὸ τὰ κάτω πάντα ἀναγεννήθηκαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἀναμορφῶνται ἀπ' τὰ κινήματα γεννιοῦνται πάντα. Μὰ οἱ ἐχθροὶ μας θ' ἀναπαυθοῦν, ἂν δοκιμάσωμε καὶ ἐμεῖς νὰ κινήθοῦμε! Τὸ πλῆθος τὸ ἀσύνταχτο, τὸ ἀνίκανο νὰ ἐννοήσῃ, θὰ πράξῃ ἔτι τοῦ σφυρίζουν ἐκεῖνοι συκοφαντικά.

Ἀσύνταχτο νὰ τὸ συντάξωμε, αὐτὸ εἶναι τὸ ζήτημα, τὸ ἕδωρος τῆς δράσης. Ἀνίκανο νὰ ἐννοήσῃ νὰ τὸ φωτίσωμε, νὰ τοῦ ἀνοίξωμε τὰ μάτια, νὰ, ὁ ἀγῶνας. Μὰ οἱ ἐχθροὶ μας θὰ ρεκάξουν ῥεκάξαν καὶ ἄλλοτε καὶ ἡ ὠφέλεια δική μας βγῇ. Ἄν ἔχομε ζωὴν, ἀγῶνα πρέπει νὰ γυρεῖωμε καὶ ἔτοιμοι νὰ μᾶςτε γιὰ τὴ θυσίαν. Σπατάλη ἡθικῶν δυνάμεων ὁ ζωντανὸς δὲν τὴ λυπᾷται· σπόρος πού σκερπισθῇ, ἔδικα δὲν πάει. Ὁ ζωντανὸς πόλεμος θέλει πάντα· ὁ πόλεμος φέρνει στὴ νίκη καὶ ὅχι ὁ δισταγμὸς καὶ ὁ φόβος. Σάπια εἶναι ὅλα γύρω μας καὶ ἰδανικά καὶ καθεστῶτα.

Σ' αὐτὰ, στὴ σαθεὴ καὶ στάσιμη παράδοσιν, ἀπακουμποῦν οἱ πάτριον καὶ μᾶς πολεμοῦνε. Στὸ λαόν, πού γιὰ τὴ γλώσσα του ξεπαθώσαμε, εἶναι ἡ μόνη ἱλπίδα, ἡ μόνη σωτηρία. Ἀλυσσωμένος εἶναι ἀπ' τίς προλήψεις, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ του πλῆει στὸ σκοταδισμὸ. Στὸ πλάϊ του εἶν' ἡ τάξιν μας, ὅχι στοὺς μουχλιασμένους τοὺς ἀστούς, πού μάταια τοὺς χτυποῦμε τὴ θύραν. Μόνο ὁ λαὸς μπορεῖ νὰ ἐνωτισθῇ τὸ λόγο μας, γιὰ τὸν λόγον μας βγαίνει ἀπ' τὴν ψυχὴν του. Μὲ τὴ δυνάμειν του στήριγμά μας, ἔς γίνωμε ἀπαιτητὴς τοῦ δικίου μας καὶ ὅχι νὰ μένωμε ἐκείτες ἀφεντάδων, πού μᾶς περιφρονοῦν ὡς τῶρα ἀπ' τὸ ἀσφελές καὶ χλευάζουν.

Ὁ φίλος μου Ραμᾶς ἔχει, λέει, σχέδιον ἰνεργείας δικό του. Ἄς τὸ προσμένωμε. Ἐνὰ τοῦ λέω μονάχα τελειώνοντας. Μὲ σχέδιον καὶ μὲ βιβλία δὲν γίνονται ἀναμορφώσεις. Τὸ θαῦμα τὸ τελεῖ μονάχα ἡ ἐξέλιξις. Αὐτὴ μᾶς κράζει βροντερόφωνα καὶ ἱμάς. Θέλησιν μόνο μᾶς λείπει νὰ κοῦσωμε τὴν κραυγὴν τῆς καὶ δυνάμειν νὰ παλαχθοῦμε ἀπὸ νεκροὺς παραδόσεις καὶ ἀπὸ βιβλία. Αἰώνων συντηρητισμὸς μᾶς δίνει πνεῦμα καὶ ψυχὴν, θολώνοντας τὴν καθαρὴν ἀντίληψιν τοῦ ἔξω κόσμου. Ἄν φωτισθοῦν τὰ μάτια, ὡς ἀπὸ θαύμα, θὰ δοῦν ὅτι στὸ ζήτημά μας μιὰ εἶν' ἡ ἀλήθεια: Ἡ ἐκτίμησις τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας χωρὶς προλήψεις. Αὐτὴ μᾶς δείχνει καθαρὰ ποῖός εἶναι ὁ ἀναμορφωτικὸς ὁ δρόμος.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ

γύρισε στὸ Μπ..., περάσανε δέκα μέρες ἀνήσυχες, ταραγμένες, ἱλιεῖς. Τὴν παρασκευὴν, δεκάξην, ἔγραφε ἡ Κατινούλα ἕνα γραμματάκι καλόν. Ἄγαπα μὲ ἀφέντη, στὴ στιγμὴ σηκώθηκα, τέσσερις παρὰ τέταρτο, καὶ εἶμαι ἀκόμη λιγάκι πρὸς δυνατὴ παρὰ ἔχτες. Ἄν ξακολουθῶ ἔτσι, θάπορῃσετε, σὰ φτάσετε, μὲ τὴ δυνάμειν μου ἢ Βιχτώρια μου ἔδωκε ψὲς τὸ βράδι ἀκόμη ἕνα χουλιαράκι σιρόπι μορφίνα, καὶ ἰδέα δὲν ἔχετε τί θεῖα πού κοιμήθηκα τόντες, ἀφοῦ ὁ κ. Σεβιλᾶς πού ἦρθε στὶς δέκα νὰ μ' ἀλλαξοδέσῃ, σάστισε μὲ τὴν ὄψιν μου. Σήμερον τὸ πρωί, πού ψὲς τὸ βράδι δὲν πῆρα κρυγενίνα, ἡ θερμοκρασία μου 38°5. Ὡστόσο πεινοῦσα στὸ μικρὸ μου τὸ πρόγεμα σὰν ζύπνησα, καὶ τὸ μεσημέρι ἀκόμη πεινοῦσα· ἔφαγα κοττόπουλο μὲ ὄρεξιν, τυρὶ κρέμα, καὶ ἕνα κομμάτι ψωμί· τώρα κατεβαίνει καὶ ἀπτό· θερμομετρήθηκα τώρα τώρα, 36°3· ἦπια καὶ μιὰ μεγάλη μεγάλη τσάσκα ζουμί· ὁ κ. Κούρης θάνα ἀπόψε φαριστημένος· ἀπόψε θὰ φάω ψάρι. Θάρρῶ, ἀφέντη, πὼς ἡ κρυγενίνα μου κάνει πολὺ πολὺ καλόν· δὲν ἰδρώνω καὶ τόσο, σὰν τὴν παίρνω· μὰ εἶναι κρύος ἵδρος πού κάποτες μου φαίνεται δυσάρετος. Ὅλους σας μ' ὅλη μου τὴν καρδιά σας φιλῶ.

Ἡ ὄρεξιν, ἀλήθεια, νι ἀπὸ τίς δεκαπέντε, ἔρχιζε νάνοιγν. Ὁ ὕπνος τῆς πρὸς ἀναπαφτικός, κοιμότανε τὴ νύχτα, κοιμότανε ἀκόμη καὶ τὴ μέρα· λαχταροῦσε λαχταροῦσε ἀνάσιν ὁ ἀφανισμένος τῆς ὀργανισμός. Τὰ σφιγμένα τοῦ στομαχίου πρὸς σπάνια καὶ τοῦτα· πού καὶ πού. Τῆς δύνανε δυνάμωτικά, φρόντιζε γιὰ τὰ καθέκαστα ὁ κ. Κούρης, καὶ γιὰ τὸ βήχα πού μόλις ἀκουγότανε πιά, καὶ γιὰ τὸ λάρυγγα καὶ γιὰ τὸ σάλιο, γιὰ ὅτι θέλει. Μ' ἕνα λόγο, ἰδέα ἡ Κατινούλα ἐννοίωθε πὼς πῆγαινε καλῆτερα· τὸ βραδύσιν τὸ σιρόπι μορφίνα, τὸ πῆρε μιὰ φορὰ· ἔπειτα, λέει, δὲν τὸ εἶχε ἀνάγκη νὰ κοιμηθῇ. Μόνο τὴν δευτέρα, δέκα ἑννιά, ἔμοιαζε κάπως πρὸς ἀνήμπορη. Ἀδὲ σηκώθηκα σήμερις, ἐπειδὴ καὶ εἶμουνε πάρα πολὺ κουρασμένη. Δὲν ἔχω διόλου ὄρεξιν. Μὰ δὲν ἀπελπιζομαι· θὰ ξανάρθῃ· πομονή. Ἐκεῖ πού δὲ θὰ τὸ προσμένωμε, ἔξαφνα· μιὰ μέρα, ὅλοι μου οἱ πόννοι θὰ πάθουνε· ἡ φούσκα εἶναι πού δὲ λιγιστέβει. Πάντα τὸ ἴδιο. Τί πρήξιμο, θεῖ μου! Ἀχ! ἔταν ἡ φούσκα ξεπρηστῇ, νὰ, τύχη μας, τύχη πού θάνα, ἀφέντη.

Καὶ τίς εἰκοσι δύο, πέμτη, πάλι ὁ πόννος ἐκεῖνος ὁ φριχτός. Δὲ σηκώθηκα. Ἄτι νὰ σηκώνεται κανένας; Γιὰ νὰ μοῦ στρώσουνε τάχα τὸ κρεβάτι;

Ἀχ! καὶ τί θὰ πῇ κρεβάτι στρωμένο ἢ ἄστρωτο; Τίποτα δὲν εἶναι καὶ δὲ φελα.

Τίς εἰκοσι τρεῖς, παρασκευὴν, διαβαζοντας ὁ Ἄντρεας τὸ σάββατο εἰκοσι τέσσερις τί τοῦ ἔγραφε παρατήρησε πὼς σύντομα τοῦ ξηγοῦσε ἡ Κατινούλα κατ' ἐπὶ πράγματα πού φαρδιά πλατιά τὰ ἔξερε ὁ Ἄντρεας, πού τὰ μελετοῦσε τὰναμελοῦσε ἀπὸ τὴν ὥραν τοῦ γυρισμοῦ του στὸ Παρίσι καὶ πού τοῦ χαλνούσανε τὴ ζωὴν του, μὴν ἀφίνοντας τὸ δύστυχο νὰ χαρῇ γιὰ ὅσα ἔβλεπε καλὰ καὶ καλῆτερα στὰ γράμματα τῆς. Ἡ ὄρεξιν μου, χωρὶς νὰ εἶναι περιφρημη, ποτὲ τῆς ὅμως δὲν πέφτει· βαστιέται. Μὰ ἡ ἀδυναμία μου τόντες μεγάλη. Ὁ κ. Κούρης ἦρθε καὶ μοῦ εἶπε πὼς ἀπὸ γιαντικὴ ἐποψὴ πολὺ καλὰ πηγαίνω, πὼς μόνο ἀπὸ ἐποψὴ χειρουργικὴ δὲν τὰ πάμε ὅπως πρέπει, πὼς ἔμα ἡ φούσκα πάψῃ νὰ μοῦ πονῇ, ἔμα ξεπρηστῇ, θὰ πάρομε ἀμέσως ἄλλο δρόμο. Ἀμέσως ὅλα θάλλαζονε. Τὸ πιστέω καὶ ἐγὼ μὲ βεβαιότητα καὶ σὰς φιλῶ μὲ τὴν καρδιά μου, καθὼς καὶ σὰς ἀγαπῶ, μόνον μου ἐστὶς καὶ μοναδικὴ φαρμακία μου. Νὰ προσμένωμε λοιπὸν ἀλλαγὴν ἀπὸ τὴ φούσκα.

Ἡ φούσκα καὶ πάντα ἡ φούσκα! Ὁ κόμπος ἀφτός εἴταν.

Ὁ κ. Κούρης, ἐκεῖνα πού εἶλεγε τῆς Κατινού-

Τ Α Ε Ι Δ Ι

Παράγγεια του Καουσιτζή γελάδα πρὶ νῦ φύγε,
νὰ δίνει γάλα δέκα οἰρ, βαριὰ καλκουνιανὰ,
νὰ πίνουν τὰ παιδιὰ πολὺ, οἱ παρμάνες; λίγο,
νὰ πίνει κι' ἄλλος μας κανεὶς σὰν τύχει καὶ πεινᾷ.

Κι' ἔφερες, γὰ σου Καουσιτζή,
γελάδα μὲ μοσκάρι.
Μιάζουν, καημένε Θωδωρή,
σὺν ἥλιος καὶ φεγγάρι.

Καὶ ξεμερώνει ἡ πρώτη ἄβρη, καὶ νὰ φωνὴ μεγάλη
βουύζει «Τ' ἄρρωστο παιδί τρεχάτε τί περνᾷ!»
Ἔνα ποτὴρ ἀρπάξω ἐγὼ, κανάτια ἀρπάξουν ἄλλοι,
μὲ μιὰ γαβιάδα ἀπ' τὴς βαθιῆς ἡ ἄρια ξεκινᾷ.

Μέσ' στοὺς βαπόρι, Καουσιτζή,
ἔλοι θὰ πιούμε γάλα.
Ποῦ 'σαι, καημένε Θωδωρή,
νὰ πιεῖς κι' ἐσύ μιὰ στάλα;

Κι' ἀπὸ μακριὰ ξανοίγουμε στὴν πλώρη τὴ γελάδα
ποὺ κάπως δείχνει στὴ ματιὰ οὐ νὰ μᾶς καρτερεῖ.
Κι' ἀρμύγουμε ὅλοι ἀρμύγουμε μὲ ζῆλο στὴν ἀράδα,
μὲ ἀφτὴ μονάχα μιὰ κλωτσὰ μᾶς φίλεψε γερό.

Φοβοῦμαι κι' ἄλλες, Καουσιτζή,
μήπως κλωτσῶς μᾶς βρέξει.
Ποῦ 'σαι, καημένε Θωδωρή,
νὰ φᾶς κι' ἐσύ πέντε ξη;

Κι' εἶπε τὰ χεῖλια γλύφοντας ὁ μάγερρας μὲ χάρη
ποὺ σὺν πρησμένη ἡ σεβαστὴ τοῦ πρόβαλλε κοιλία
«Διαβότρουν ἀλήθεια σατανᾶς ἀπὸ τὸ μωσκάρι»
«Ὅλο τὸ γάλα τῶφρε ὡς στὴ στερεὴ σταλιά.»

Τρέχουν τὰ δάκρυα, Καουσιτζή,
σὺν τὸ νερὸ τῆς βροχῆς.
Ποῦ 'σαι, καημένε Θωδωρή,
νὰ μᾶς παρηγορήσεις;

ΛΕΚΑΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΠΑΛΙΑ ΣΕΡΤΑΡΙΑ

Ο ΣΤΙΧΟΣ

«Ὁ στίχος εἶναι ἱερὸ πρᾶμα!» ἔλεγε μιὰ φο-
ρὰ ὁ Ψυχάρης. Καὶ τόσο βαθιὰ μοῦ ἐντυπώθηκε ὁ
φιλοσοφικὸς ἐκεῖνος ἀφορισμὸς, ποὺ σὰ μουσικὴ ἀπὸ
τότες ἀντιλαλεῖ μὲς στοῦ νοῦ μου. Καὶ τὸ λέω καὶ τὸ
ξαναλέω. «Ἱερὸ πρᾶμα ὁ στίχος».

Ὁ καλὸς ὁ στίχος βέβαια· ὅχι ὁ ἀχαμνός. Ἀδ-
τὸς εἶναι ἱεροσυλία.

Τί εἶναι ποὺ μᾶς τὸν κάμνει ἱερὸν ἓνα στίχο,
ἓνα δίστιχο, ἓνα ποίημα; Ἀραγε τὸ μέτρο; Ὁ

λας, τᾶχαρε ἀπαράλλαχτα καὶ τοῦ Ἀντρέα, γιατί
ἀφότου ἀποχαιρέτησε τὴν Κατινούλα τὴς δεκατρεῖς
τοῦ Φλεβάρη, ἐπίασε ὁ ἄθρως ἀλληλογραφία μὲ
τοὺς γιατροὺς, ποὺ δὲν τέλειωνε. Ὁ κ. Κούρης τοῦ
ξεδιάλιζε πὺς τὰ περισσότερα μῆχανε σὲ τάξη, πὺς
τίποτα δὲν εἶναι, πὺς ὁ κίντυνος εἶναι ἡ φούσκα, ὁ
σοβαρὸς ὁ κίντυνος. Τὴ λέξη κίντυνος τὴν εἶδα ὁ κ.
Κούρης, κι ὁ Ἀντρέας τὸ γινώριζε πὺς δὲ βάζουνε
οἱ γιατροὶ τέτοια λέξη σὰ μπόσινα. Τὸ πρῆξιμο, νὰ
μὴν τὰ πολυλογούμε, μπορούσε νὰ κατανήσῃ σωστὴ
πνίξιμο. Ἀπελπισμένος ὁ Ἀντρέας, μὰ ὡς καὶ στὴν
ἀπελπισίᾳ του ἐνεργητικὸς, εἶπε νὰ βωτήσῃ τὸν κ.
Χουίταρη, νὰ τὸν παρακαλέσῃ, νὰ τοῦ καταδείξῃ σὲ
τί θέση δεινὴ βρισκότανε ἡ ἀξίωστί, κι ὁ Χουίτα-
ρης νὰ στοχαστῇ κανέναν τρόπο νὰ τῆς σηκώσῃ τὸ
πρῆξιμο, ἀφοῦ τὸ πρῆξιμο τὸ φέρανε τὰ ράδια. Στὴν
ἀρχὴ κίολας ὁ κ. Χουίταρης τοῦ εἶχε δηλώσει ῥητὰ
πὺς τὰ ραδιογραφήματα, καὶ νὰ μὴν τὴν γιατρίβανε
ἀκόμη, ἀδύνατο νὰ τὴ βλάψουνε. Νὰ ποὺ δὲν τὴ
γιατρίβανε κι ὡστόσο νὰ ποὺ τὴ βλάψανε.

Ὁ κ. Χουίταρης τὸ πῆρε ἀνάποδα· θύμωσε. Καὶ
τί μπορούσε ἄλλο νὰ κάμῃ παρὰ νὰ θυμώσῃ; Νὰ
τοῦ πῇ πὺς ἤμαρτο κ' ἐφταιξα; Ὁχι. Λογικὰ ἐπρε-
πε νὰ θυμώσῃ. Τοῦ ἀποκρίθηκε ξερὰ πὺς τὰ ραδιο-

γραφήματα; τὸ πελεμημένο, τὸ τορνεμένο τὸ λεχτικό;
Τίποτις ἀπ' οὐτά. Ἀπὸ ὅλα εἶναι δοριφόροι τοῦ ἄ-
στρου ποὺ λαμπρύνει καὶ θερμαίνει τὸ ποίημα—τῆς
ἀθάνατης τῆς Ἀλῆ θ ε ι α ς.

Μὲ τὸ νὰ παρασταίῃ πιστὰ ὅτι ἔχει ἔξοχο κ'
ἐθνεγικὸ ὁ ἀνθρώπινος ὁ νοῦς, γίνεται ἱερὸς ἓνας
στίχος.

Δύσκολη τέτοια παράσταση. Τόσο δύσκολη, ποὺ
καλότυχος ὁ ποιητὴς ποὺ κατορθώνει στὴ ζωὴ του νὰ
γράψῃ μερικὸς ἱερὸς στίχος!

Ὁ ἴδιος, ἂν εἶναι ἀληθινὸς ποιητὴς, ἂν ἔχη δη-
λαδὴ ὁ νοῦς του ὑλικὸ κατάλληλο γιὰ παράσταση, τὸ
νοιώθει πὺς κάθε του ἔργο εἶναι ἀπλή δοκιμὴ, ἀ-
πλὸς ἀγῶνας γιὰ νὰ παρασταθῇ ἀκέρια ἡ ἀλήθεια.

Γράφει ὁμορφο στίχο, κι ὡς τόσο καὶ τοῦ λεί-
πει. Ἀπὸ τὸ καὶ πρέπει νὰ βρεθῇ, ἀπὸ τὸ μικρὸ
τὸ σούφρωμα νὰ καθῇ ἀπὸ τὴν ἡρεμὴ τὴν ἐπιφάνεια
ποὺ καθρεφτίζει τὸν ποιητικὸ στοχασμὸ του. Ὁχι
γιὰ νὰ γίνῃ ὠραῖος ὁ στίχος, μόνο γιὰ νὰ ἱσορρήσῃ
ἀλάθειτα τὴν ἀλήθειαν, καὶ νὰ γίνῃ ὠραῖος. Μιὰ μο-
νάχη κάποτε λέξη, σ' ἔτοση θέση βαλμένη, τὴν τα-
ράζει καὶ τὴ σαλεύει τὴν ἐπιφάνεια, τὴ χαλνᾷ τὴν
πιστὴν παράσταση. Κάθετα λοιπὸν ὁ ποιητὴς καὶ
σπουδάζει, σπουδάζει ὅπου νὰ βρῇ τὴ θέση ποὺ
χρειάζεται ἡ λέξη στοῦ μωσαϊκοῦ του, γιὰ νὰ δώσῃ τὸ
νόημα μὲ τὴ δύναμη καὶ μὲ τὸ χρῶμα ποὺ τοῦ ἀ-
ξίζει.

Ἄλλοτε πάλι δὲν εἶναι ἡ θέση, μόνο ἡ ἴδια ἡ
λέξη ποὺ χρειάζεται. Ἡ λέξη ὑπάρχει, ἐπειδὴ ὑπάρ-
χει τὸ νόημα. Μέρους περνοῦνε, κ' ἡ λέξη δὲ βρίσκε-
ται. Ἔρχεται ὁμως ἡ ὥρα τῆς, καὶ προβάλλει σὰ
διαμάντι καὶ παίρνει τὴ θέση τῆς στοῦ ἱεροῦ τὸ καλλι-
τέχνημα.

Ἔτσι δούλευε τοὺς στίχους του ὁ ἀθάνατος ὁ
Σολωμός. Καὶ τὸν ἔχουμε ἀπόδειξη τρανὴ πὺς τὸ
σύστημα τοῦ νὰ πελεκῇ ὁ ποιητὴς μὲ ἐπομονὴ τὸ
στίχο του ἀντὶς νὰ τινάζῃ σὺν πυροτέχνημα, κι ἂν
εἶναι κι ἀδούλευτος, δὲν εἶναι καινούριον σύστημα, κα-
θὼς θέλοντε νὰ ποῦνε μερικοὶ σημερινοὶ ἐδῶ στὴ
Δύση, μόνε παμπάλαιο καθὼς ἡ τέχνη. «Οἱ μικρο-
δουλεῖς κάμνουν τὸ τέλειον», εἶπε ὁ Μιχαὴλ Ἀγγε-
λος, «ὅμως τὸ τέλειον μικροδουλεῖα δὲν εἶναι».

Μιὰ ἀπὸ τὴς χειρότερες ψῶρες τῆς σημερινῆς ἐπο-
χῆς εἶναι καὶ τὸ πολὺ τὸ διάβασμα. Ἀρρώστια τοῦ
νοῦ, καὶ τὸ σύμπτωμά της, πολυμάθεια δίχως κρίση.
Ἀγοπητοὶ μὲν νέοι, κι ἀγαπητότερές μὲν κοπέλλες,
μὴν παραδιαβάσετε. Ρίξτε τα στοῦ γυαλοῦ τὰ χαδεμένα

σας τὰ ρομάντσα. Σὰν κάθεστε τὸ βράδυ, ἀντὶς τό-
μους μωρολογιὰ, διαβύστε μερικὸς καλὸς στίχους.
Ὅριστε ἓνα δίστιχο γιὰ μιὰν ἀρχή, παρμένο κατὰ
τύχη ἀπὸ τὸ Σολωμό. Πῆτε μὲν ἂν δὲν κερῖβῃ τό-
μους ρομάντσα μέσα του;

Κι ὅταν ἀκούγω ξίνο παιδί κοντὰ μου

Μά ν ν νὰ λέρ, μοῦ σκίζεται ἡ καρδιά μου.

(1894) ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΑ...

Τὰ δάχτυλά σου ἀψόθυμο φτερόνουνε τὸ πιάνο
καὶ καρδιοχτύπι ἀγρίκητο μοῦ παίρνει τὴν ψυχὴ μου
πὲρ' ἀπ' τὴς ἔγνοιες τὴς μικρῆς τῆς ζήσης τῆς σπλαγχνῆς,
τόσο γλυκὰ, τολὺ γλυκὰ, ποὺ σβύνει μου κ' ἡ ἀνάσα.

Κ' οἱ σερνάτες εἰς χλωμὲς μυστηριακὰ μοῦ λένε
νὰ πῶ ὅλο τ' ἀπομύρωμα τῆς διάφανης ψυχῆς σου
καὶ μέσ' στίς ἀρμονίες σου νὰ σὲ καληνωρίσω
μὲ μακαριὰς ἀλημονιὰς καὶ λιτανεῖες ἀγάπης

ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΖΙΑΣ

ΣΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

τὸ γραφεῖο δρόμος Ζήνωνος 2 πουλιῶνται ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ τὸ
ἓνα καὶ 1,25 φρ. γρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, τὰκόλουθα βιβλία:
τοῦ ΨΥΧΑΡΙ «Τὸνεῖρο τοῦ Γιαννίτη» — τοῦ ΠΑΛΛΗ
«Ἡλιος καὶ Φεγγάρι» — τοῦ ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ γλωσσικὸ ζή-
τημα καὶ ἡ Ἐκπαιδευτικὴ μας ἀναγέννησις» — τοῦ ΕΦΤΑ-
ΛΙΩΤΗ «Ἱστορία τῆς Ρωμιοσύνης», «Μαζώχτρα καὶ Βρου-
κόλακας» καὶ «Νησιώτικες Ἱστορίες» — τοῦ Δ. ΤΑΝΤΑΛΙΔΗ
«Οἱ σκιὲς μου» — τοῦ ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ «τὸ Ἀνεχτίμητο»
(δρᾶμα) — τοῦ ΗΛΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ «Θρησκεία καὶ Πατριδα»
— τοῦ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ «Τὰ Παλιὰ καὶ τὰ Καινούρια» — τοῦ
Γ. ΑΒΑΖΟΥ «Ἡ ματιά» — τοῦ Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ
«Ζωντανὸ καὶ πεθαμμένο» καὶ «Ὁ Ἀσώτος» (δρᾶματα) —
τοῦ ΛΟΓΓΟΥ «Ἀφῆνης καὶ Χλόη» (μεταφρ. Βουτιερῆς) —
τοῦ ΕΥΡΥΠΙΔΗ «Ἡ Μήδεια» (μεταφρ. Περικαλὶτῆ) — τοῦ
ΣΟΦΟΚΛΗ «ὁ Αἴας» (εἰσφρ. Ζήσιμου Σίδερη).

Ἡ ΙΛΙΑΔΑ μεταφρασμένη ἀπὸ τὸν Ἀλεξ. Πάλλη δρ.
2 καὶ φρ. χρ. 2 1/2 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Ὁ ΑΘΡΩΠΙΝΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ τῆς κ. Ἀλεξάν-
τρας Παπαδόσκου, χρυσοδεμένος, δρ. 1 1/2 καὶ φρ. χρ. 2
γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.

Τοῦ ΚΩΣΤΗ ΠΑΛΑΜΑ «Γαμβοὶ καὶ Ἀναπαιστοί» —
«Τρισεύγενη» — «Γράμματα» — «Ἀσάλευτη Ζωή», 6 δρ. ἀν-
τὶς 12 ποὺ πουλιῶνται σὰ βιβλιοπωλεῖα. Γιὰ τὴς ἐπαρχίας
τ. 50 καὶ γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ 7 φρ. χρ. δίχως ἄλλο ἐξόδο
γιὰ τὰ ταχυδρομικά. — Ὁ ἑωδεκάλογος τοῦ Γύφτου»,
3 δρᾶμῆς.

Τοῦ ΙΔΑ «Μαρτύρων καὶ ἡρώων αἶμα» δρ. 2.

Τοῦ Γ. ΜΑΡΚΕΤΗ Πλουτολογία (δρ. 1) — Κριτικὴ
τοῦ ἀδελφου λογισμοῦ τοῦ Κάντ (δρ. 1) — Τὸ δαρμολογικὸ
ζήτημα στὴν Ἀγγλία (λεφτά 50)

γραφήματα δὲ φταῖνε σὲ παραμικρὸ, πὺς ἐκεῖ ποὺ
τὴ ραδιογράφῃς τὴν γιατρίβει, πὺς τρόπος κανέναν
δὲν ὑπάρχει νὰ ξεπρηστῇ μὲ τὰ ράδια, πὺς ἡ ραδιο-
γραφία δὲν ἔχει τέτοια μέσα στὴ διάθεσίν της, καὶ
στὸ τέλος πὺς τὸ πρῆξιμο τῶρε ἡ φουσκοφύμωσι
μοναχὴ της.

Ἀφτό, πὺς νὰ τὸ πιστέψῃ ὁ Ἀντρέας; Ὁ κ. Σε-
βιλιάς, καὶ στὴν Κλινικὴ καὶ σὲ νοσοκομεῖο, ἀπειρε-
φουσκοφύμωσις εἶδε στὴ ζωὴ του· πρῆξιμο ἀπὸ φου-
σκοφύμωσις, κανένα. Τοῦ τὸ βεβαίωσε καὶ σὲ τελε-
φταῖο του τὸ ταξίδι.

Ἐπίασε ὁ Ἀντρέας κ' ἔγραψε τοῦ Σεβιλιά. Ἦθε-
λε νὰ μάθῃ, λεί, ἀπὸ τί ἐπίασε ἡ Κατινούλα κα-
θαφτό, ἀπὸ ποῦ μπορούσε ὁ κίντυνος νὰ ξετρυπωθῇ,
ἂν τὸ πρῆξιμο βαστούσε ἀπὸ τὰ ραδιογραφήματα,
κι ἂν τὸ πρῆξιμο τῆς φούσκας δὲν εἶτανε ἄξιο καὶ
νὰ τὴν καταστρέψῃ τελειωτικά.

Ὁ τίμιος ὁ γιατρός τοῦ ἔδωσε ἀπάντησιν σ' ὅλα
του τὰ ρωτήματα. Θετικὰ ὅμως, μ' ἓνα ναι ἢ μ'
ἓνα ὄχι, δὲν ἀπαντοῦσε σὰ δύο τὰ στερεὰ. Συμπέ-
ραινεν τὴν ἀπάντησιν ἀπ' ὅλο τὸ γράμμα του ὁ Ἀν-
τρέας. «Τὸ ξετύλιγμα τῆς ἀρρώστιας βλέπω καὶ πάν-
τα σὰς ἀπασχολεῖ. Ἀναντίλεχτο πὺς ἡ φούσκα εἶναι
τόργανο τῆς τὸ πῶς βαριὰ χτυπημένο καὶ κάμπωσις

περιπλοκῆς, τρομερῆς ὅλης τους, μπορεῖ νὰ βγοῦνε ἀπὸ
τὴ φούσκα. Μὰ οἱ πικλίντυνας περιπλοκῆς δὲ φανή-
κανε ὡς τὰ τώρα κι ἀπίθανο νὰ φανοῦνε. Ἡ φουσκο-
φύμωσις, μάλιστα, ὅταν ἡ φούσκα μνήσκῃ φαρδια-
νοχτή, ὅπως τῆς κυρίας Κατινούλας, εἶναι ἀρρώστια
τοπικὴ, δίχως καμιά χαρακτηριστικὴ ἀντίδρασιν ἀ-
πάνω στὸν ὀργανισμό. Τὸ πῶς σπουδαῖο τῆς ἀρρώ-
στιας στέκει στὴ γειτονία τοῦ ῥητήρα καὶ τοῦ νεφροῦ.
Μὰ τὸ νεφρὸ μῆτε τᾶγγιζε τὸ φῆμα. Τὰ οὐρα πάντα
κανονικὰ σὲ ποσὸ τους ἢ κάποτε καὶ ξεπερνοῦνε τὸ
κανονικὸ τὸ ποσὸ, καθὼς κ' οἱ ἀποκενωμένοι χυμοί
ποτὲς δὲν ὑπάρξε λιγότερα σὰ οὐρα. Τὸ σύστημα
λοιπὸν πάντα τοῦ λειτουργοῦσε προποῦμενα.

Οὔτε μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς πὺς τὸ κακὸ προέρ-
χεται ἀπὸ τὴ φυματίωσι τοῦ πνευμονοῦ ἢ τοῦ λά-
ρυγγα.

Εἶναι ἀλήθεια πὺς τὸ περισσότερο ἐπαθε ὁ χω-
νεφρικός σωλήνας· συχνὰ ὅμως ὁ χωνεφτικός σωλή-
νας, σὲ τέτοιο εἶδος ἀρρώστιας, εἶναι μόνο καὶ μόνο
ἀντιδραστικός. Μὰ φανερώνῃ δηλαδὴ πὺς κατὰ τὸν
ὀργανισμό μας ἀσκήμα λειτουργεῖ, χωρὶς νὰ εἶναι ὁ
ἴδιος μὲ τὰ σωστά του παθιασμένος.

Τὸ κάτω κάτω, ἔχουμε σήμερὰ προδεδειγμένον, ποὺ
νὰ ποῦμε, ξεπεσμένον τοῦ ὀργανισμοῦ. Δὲν ἐφταιξε, δὲν

Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα αρ. 10. — Για το 'Εξωτερικό
φρ. χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στα κιάσκια της Πλατείας Συντάγματος, 'Ομόνοιας, 'Εθν. Τραπεζης 'Υπ. Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδόδρομου, ('Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού υπόγειου Σιδηρόδρομου ('Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), 'Εξόρχεια, στα βιβλιοπωλεία «'Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (δόδος Σταδίου, αντικρύ στη Βουλή). Στο Βόλο βιβλιοπωλείο Χριστόπουλου.

'Η συντρομή πλερώνεται μισροστά κ' είναι ενός χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

Τὰ γεροντόπαιδα. — 'Ο λεκὲς τοῦ 'Αθηναϊ-
κον τύπου. — Τὰ ἐμπορικὰ λοιμοκαθα-
τήρια. — Οἱ μεταρρυθμιστές !!!

Η ΦΟΙΤΗΤΙΚΗ νεολαία πάσκει ἀπὸ γεροντισμὸν. Τὸ ξέραμε καὶ ἀπὸ πρὶν αὐτό, μὰ ἡ ἀρρώστια τῆς φοιτητικῆς ἐξέπασε πᾶν γὰρ καλὰ τὸν πόνον τοῦ 'Υπουργεῖο ἀποφάσισε νὰ στείλει μερικὸν γέροντα καθηγητὴν νὰ ξεκουραστούνε πᾶν ὅτις δάφνης τους. Ποῦ νὰ ξεκολλήσῃ ἀπὸ τοὺς γέροντας ἡ φοιτητριά, πῶς νὰν τοὺς ἀποχωριστῇ! Νέοι ποῦ νὰ περιφρονῶν τὰ νιάτα καὶ ποῦ νὰ μένουν κολλημένοι σὰ σκελετὰ στὰ ἡγαστὰ, τέτλια γεροντόπαιδα μὲ γέροντες ἰδέες, γέροντα ἰδανικά καὶ γέροντα ψυχὴ, σὰ κανένα ἄλλο μέρος τοῦ κόσμου δὲ βρίσκονται. Βρίσκονται ὅμως στὴν 'Ελλάδα, γιατί στὸν τόπο μας, φαίνεται, πρέπει ὅλα νᾶναι ἀρχαιοπρεπῆ γὰρ νᾶχουν κάποια ἀξία, ὅλα καὶ πρόσωπα καὶ πράγματα πρέπει νᾶχουν τὴν ἡλικία τοῦ Παρθενώνα γὰρ νὰ μᾶς γίνονται σεβαστά.

Τέτλια μᾶς τὴν πλάθουν τὴν ψυχὴν μας στὸ σχολὸν καὶ μὲ τέτλια σκελετοψυχὴν μᾶς παραδίδουνε στὴ ζωὴ. Ψυχὴν ποῦ νὰ λατρεύῃ τὰ γηραστὰ, ποῦ νὰ κλωτᾷ κατὰ καινοθρία ἰδέα, ποῦ νὰ τρέμει μπροστὰ σὲ κάθε νεωτερικὸν φαινόμενον.

Νὰ μὴ φύγουν οἱ γέροι ἀπὸ τὸ Πανεπιστήμιον. 'Οχι. Οὐτε ἀπὸ τὸ στρατό, οὔτε ἀπὸ τὸ Ναυτικό, οὔτε ἀπὸ τὰς Δημόσιαις θέσας, οὔτε ἀπὸ πονηρὰ τὸ ἐναντίον νὰ φύγουν οἱ νέοι καὶ σὴν θέσας τοὺς γέροι νὰ μποῦν. 'Εχουμε μπόλικους τέτοιους. Στὴν ἀνάγκη, καταφεύγουμε καὶ στὸ Γεροντισμὸν, συμπληρώνοντας ἀπὸ τοὺς μωντερήδες τὸν τὰ στελεχὴν μας.

Τί τὰ θέτε! 'Όταν τὸ 'Υπουργεῖον ζητᾷ νὰ καθαρίσῃ

τὸ Πανεπιστήμιον ἀπὸ τοὺς γέροντας καὶ ἡ φοιτητριά ἀντιστέκεται, εἶναι νὰ χτυπάει κανεὶς τὸ κεφάλιν τοῦ στὸν τοῖχον γιατί τοῦτο τίποτ' ἄλλο δὲ φανερώνει παρὰ πῶς δὴ οἱ νέοι (!) ποῦ σπουδάζουν ἐκεῖ μέσα, ἔνα ἰδανικὸν ἔχουν, πότε δηλ. νὰ γεράσουν γὰρ νᾶρχινοῦνται καὶ αὐτοὶ νὰ γίνονται ὀφέλικοι στὴν πατρίδα. Τέτοιους νέους, ἐγγνωμονώνας ἡ Πατρίδα, δ' ἀνοίγει τὰ χέρια της καὶ θὰν τοὺς στεφανώσῃ μὲ φάσκελα.

*

ΑΕΙΖΕΙ νὰ πάρει κανεὶς τὸν κ. Πολύβιον Δημητρακόπουλον καὶ νὰ τὸν τρίψῃ στὰ μούτρα τοῦ 'Αθηναϊκοῦ Τύπου. Γιατὶ ὁ 'Αθηναϊκὸς τύπος φταίει γὰρ ὅλα ποῦ βγαίνει σήμερον καὶ τοῦ κατηγορεῖ, ἀποκαλώντάς τονε λεκὲς, ἀγύστη κτλ., ἀφοῦ ὁ ἴδιος ὁ τύπος μὲ τὰς ἀδιάκοπας καὶ ἀηδέστατες ρεκλάμας τοῦ τὸν ἀναγνώριζε ἱσμεν χτὲς δαιμόνιον καὶ μεγαλοφυστάτον καὶ τοῦδινε ἔτσι τὸ δικαίωμα νὰ κάνει ὅποια μεγαλοφυστάτη ταχυκινὰ τοῦ κατέβαινε στὸ κεφάλιν.

Πῶς ἀποκοτᾷ σήμερον ὁ τύπος νὰ γκρεμίζει μὲ σάτυρες, μὲ ἄρθρα καὶ μὲ ἐπιγράμματα τὸν δημιουργὸν αὐτοῦ; Καὶ πῶς ὁ μεγαλοφυστάτος κ. Δημητρακόπουλος δὲ σεφίστηκε ἄκόμα, ἀντὶ νὰ χάνει τὸν πολῦτιμον καιρὸν τοῦ ἐπαντώντας στὰ σαλιαρίσματα τοῦ ἐνὸς καὶ τᾷλλονοῦ, νὰ ξαναδημοσιεύῃ ὅσα πέρσι καὶ πρόπερσι γράφανε γὰρ τὴν μεγαλοφυῶν τοῦ οἱ ἴδιος οἱ φημερίδες κ' οἱ ἴδιοι οἱ συντάχτες ποῦ τὸν βρίζουνε σήμερον;

'Ας ἀκούσῃ τις συδουλὲς μας καὶ δὲ θὰ ζημιωθῇ. Τὴν ἀξίζει ἀληθινὰ μιὰ τέτλια γερὴ σφαλίδα ὁ τύπος μας.

*

ΚΟΝΤΑ σ' ὅλες τὰς ἄλλας συφορές, ἔχουμε τώρα καὶ τὸ φόβον τῆς πανούκλας, ποῦ ὅπου καὶ ἂν εἶναι, γράφουν εἰς «Καιροῖς» τῆς Τρίτης, μᾶς ἐργεταί, ἀφοῦ τὸσον καιρὸν τώρα ἀπὸ κοντὰ μᾶς κορτετίζει. Φαίνεται μάλιστα πῶς ἔχουμε καὶ μετὰ ὅλο τὸ κέριν νὰ τὴν ὑποδεχτοῦμε μεγαλόπρεπα, ἀφοῦ στὰ διάφορα λοιμοκαθατήρια ἡ Κυβέρνησις διορίζει ἀνθρώπους, ὅχι γὰρ νὰ μᾶς φυλάνῃ ἀπὸ τὴν πανούκλαν, ἀλλὰ γὰρ νὰ γεμίζουνε μὲ περὶδὲς τὰς τσέπας τους.

'Η ἀλήθεια εἶναι πῶς ἔχουμε ἐμπορικὰ καὶ ἡγοποικρατικὰ λοιμοκαθατήρια καὶ εἶναι νὰπορεῖ κανεὶς πῶς τέτλια λοιμοκαθατήρια δὲν τὰποφάσισεν ἄκόμα νᾶρθῇ ἡ πανούκλαν νὰ μᾶς τὰ διοργανώσῃ καὶ νὰ μᾶς τὰ κάνει ἀθροπινώτερα.

*

ΠΑΛΙΑ ἀλήθεια αὕτη, πῶς ὅλα τὰ μεγάλα ὀνόματα, οὐσιαστικὰ κ' ἐπιθετὰ, χάνουν τὴν σημασίαν τους στὸ Ρωμαϊκόν. Νά, τώρα τελευταῖα τὴν ἔπαθε καὶ τὸ ἐπιθετὸ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΤΗΣ, ἀφοῦ μεταρρυθμιστὴς αὐτοδαρτιστῆκαν οἱ πέντε δέκα Θεοκρατικοὶ βουλευτὲς ποῦ οὐγγουν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν γιατί ἐπιμένουν πῶς πρέπει νὰ μεταρρυθμιστῇ τὸ 'Υπουργεῖον, νὰδείξουνε δηλ. οἱ τωρινοὶ 'Υπουργοὶ τὴν θέσιν, γὰρ νὰ τὴν πάρουν ἡ ἀρεντιά τους.

'Αλλη μεταρρύθμισις, ἀπὸ τὴν μεταρρύθμισιν τοῦ 'Υπουργείου, ἀδύνατον νὰ δοῦν Ῥωμαϊκὰ μᾶτια καὶ νὰ νιώσουν τὰ Ρωμαϊκὰ μυαλὰ γὰρ τὴν ὥραν.

μπορεῖ νὰ κατηγορηθῇ χωριστὰ κανένα ὄργανον μὰ τὸ καθένα παίζει τὸ ρόλον τοῦ καὶ βοηθᾷ στὴν ἀχαμνὴν τὴν κατάστασιν.

Νὰ λοιπὸν κ' ἐπιστημονικὴν ξεκαθαρισμένην γνώμην γιὰτροῦ. Κανένα ὄργανον δὲ φταίει. Φταίνει ὅλα καὶ ἀδυνατισμένα σκετομένα ὅλα τους, μολεμένα φαρμακευμένα ὅλα τους ἀπὸ τὴν φούσκαν τὴν πρησιμένην ποῦ μάζωνε μάζωνε μέσα τῆς τὸ φαρμάκιν καὶ δὲν τᾶφινε ὅζω νὰ περὶχυθῇ. Κι ἀφοῦ ἕνας τίμιος ἄνθρωπος σὰν τὸ Σεβιλᾶς, ὁ φίλος κιόλας τοῦ Χουίταρη, δὲν ἀποκρινόντανε τοῦ 'Αντρέας πῶς ἀθῶα τὰ ρᾶδια δὲν εἶτανε, ἀφοῦ θὰ πῇ πῶς ὁ 'Αντρέας εἶχε δικίον νὰ τὸ θαρρῇ πῶς βλάψανε.

'Ο 'Αντρέας πίστευε πῶς στὸν κόσμον ὑπάρχουνε οἱ 'Αταξίες, πῶς ἀφτὲς βασιλεύουνε, πῶς ἀφτὲς μᾶς κυβερνοῦνε, πῶς κακὸν δὲν εἶναι ποῦ ἀφτὲς νὰ μὴν τὸ φέρουνε. Δὲν πίστευε δηλαδὴ στὴν Εἰσαγγελίαν, δὲν πίστευε στὴ Μοίρα οὔτε στὰ Μοιρογράφια. Τί μοιρογράφια; 'Εδῶ γραφισμὸς δὲ χωρεῖ. Τέτοιαις ἀταξίαις γίνονται, ποῦ ἀδύνατον νὰ τὰς προβλέψῃ ὅποιος καὶ ἂν εἶναι, ὅχι νὰ τὰς γράψῃ. Κοίταξε ὥστόσο, στὴν ταραχὴν τὴν τῆς Κατινούλας, πῶς ἐμοιάζε σὰ νὰ μοιρογραφῆκανε τὰ παθήματά της ἕνα ἕνα μὲ πρό-
πο ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ τὰποφύγῃ καὶ πάλιν μετὰ

μὴν ἀνωτέρῃ σου 'Ανάγκῃ. Βρέθηκε μιὰ μέρα — γὰρ νὰ μὴν τὰ ξετάσῃ πάλιν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἀρχὴν τὰ ἱστορικὰ μας — βρέθηκε μιὰ μέρα νὰ μιλήσῃ ὁ Κλυζίου τοῦ 'Αντρέας γὰρ πνευμονοφρίαν. Τὴ νοιάστηκε τότε; ὁ κ. 'Αρτὸς. Τὴ σακατέψῃ. 'Η φουσκοφύμωσις πῆρε τὸν κατήφορον. Ἐναμίλησε ὁ 'Αντρέας μὲ τὸν Κλυζίου. Καὶ χειροτερέψανε ἀκόμη τὰ πράγματα. Πῆγε στὸ Μπ. . . . μὲ τὴν Κατινούλαν, γὰρ νὰ διορθώσῃ ὁ Σεβιλᾶς ὅσα τῆς χάλασε ὁ 'Αρτὸς. 'Ο κ. Σεβιλᾶς στοχάστηκε τὰ ραδιοθεραπεύματα. Τὴ ραδιοθεράπευε ὁ κ. Χουίταρη. Καὶ νὰ σου τὰ κατάντια μας. Μοιρογράφα, ἀδύνατον νὰ δοῦν Ῥωμαϊκὰ μᾶτια καὶ νὰ νιώσουν τὰ Ρωμαϊκὰ μυαλὰ γὰρ τὴν ὥραν.

Μὰ μήπως δὲν εἶχε τάχα ὁ 'Αντρέας κάποια παρὰπονα καὶ μὲ τὸν κ. Σεβιλᾶς; 'Ιατρός ἀπὸ τοὺς σπάνιους. Πάντα ὅμως χειροῦργος. Κι ὁ χειροῦργος, ἀπὸ τὴν συνήθειαν καὶ ἀπὸ τὰπάγγεματόν του, δὲ βλέπει παρὰ τὸ χειροῦργημα. Θὰ κόψῃ καὶ θὰ ράψῃ. Μὲ τὰ κοψίματα καὶ τὰ ραψίματα, τόσες φορές γλύτωσε ἀνθρώπους ποῦ ὅλα τᾶλλα τοῦ ἔρχονται σὰν τιποτένιν. Στὴν ὑγίαν μὲν προσέχει. Γὰρ τὸ χειροῦργον, ὑγίαν θὰ πῇ μαχαίρι, ζωὴν θὰ πῇ σμιλὶ καὶ θὰ σοῦ τὴν σακατέψῃ προτοῦ σοῦ τὴν ὀρθώσῃ. Δὲν τὴν κατέχει τὴν τέχνην τοῦ γιᾶτροῦ ποῦ παρακολου-

Η ΜΑΓΔΑΛΗΝΗ

Στὸν ἀγοπημένο μου
Γιάννη Γεντάρην

Κ' ἡ Μαγδαληνὴ γονατιστὴ ἐμπρὸς στὸ Σταβρωμένο, κλαίγει μὲ λυμένα τὰ μαλλιά, καὶ τὸ στήθος της μὲ ἀντάρα ἀνεβοκατεβαίνει, καὶ τὸ μοιρολόγι της εἶναι μοιρολόγι παράξενον, πρωτάκουστο μοιρολόγι, μοιρολόγι ποῦ οὔτε ἀφτὴ, οὔτε κανέναν ἄλλον τὸ καταλαβαίνει.

'Η Μαγδαληνὴ ἡ ἀφρόπλαστη, ἡ Μαγδαληνὴ ποῦ τὸ οὐμὰ της τὸ χνουδάτον σπάρει μαστιγωμένο ἀπὸ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν, ἀπὸ τὸ ξεχείλισμα τῆς ζωῆς, ἡ Μαγδαληνὴ μὲ τὰς ἀχόρταγες τὰς ἀποθυμίας, ἡ Μαγδαληνὴ ποῦ ὅλο γύρει τὸν τύπον τὸν τέλειον τοῦ ἀρσενικοῦ, τὸ ταίρι της, καὶ ποῦ γιατί δὲν τᾶβρισκε ἔπαιρνε δεξιά ζερβιά δ,τι πρόφτανε, κ' ἔτσι κορόφωνε τὴν ἀσβυστὴν τὴν ἀποθυμίαν, ἡ Μαγδαληνὴ ἡ ἀφαττη στὴν ὁμορφίαν, συναπάντησε ἕνα βράδυ στὴν στράταν τὴν τὸν 'Ισᾶ, τὸν Σημίτη τὸν τέλειον, ποῦ τὸ πρόσωπόν του τ' ἀχνό, τὸ λευκομίσο, κ' ἡ λυγρὴν του ἡ κορμοστασιά ἔκαμε ν' ἀνατριχίλῃ τὸ κορμὶ της καὶ στὴν ἀνατριχίλῃ της ἀπάνω φώναξε ἀνά τος !.

Κι ὁ 'Ισᾶ, ὁ Σημίτης ὁ τέλειος, τὴν πῆρε τὴν Μαγδαληνὴν, τὴν λάμπα τῆς ἀγάπης, ἀπὸ τὸ χέριν, σὰ νὰ τὴν ἔβρεγε πάντα μὰ χωρὶς νὰ προσέξῃ στὰ λεγόμενα της τὰ μάτια, χωρὶς νὰ προσέξῃ στὰ σπαρταριστὰ της τὰ χεῖλια, χωρὶς νὰ προσέξῃ στὸ ἀγαλματέμιον της τὸ ξετρυγίλισμα, χωρὶς νὰ προσέξῃ στὴν λίσβαν τοῦ κορμοῦ της, τῆς μίλησε γ' ἀγάπης ἀποκοσμες, γ' ἀγάπης ἀτελείωτες, αἰώνιες...

Κ' ἡ Μαγδαληνὴ ἡ λίγαν δὲν κατάλαβε, καὶ μαγέφτηκε. Καὶ ἔχασε τὰς ἡμερούσιαις της τὰς ἀγάπες κ' ἔπεσε καὶ προσκύνησε τὸν 'Ισᾶ τὸν Σημίτη τὸν τέλειον, καὶ τότε λατρευτοῦσε μερόνυχτα καὶ μερόνυχτα καὶ τώρα πρὶ νὰ τότε χορῆ, πρὶ νὰ προστάσῃ νὰ τότε χορτάσῃ, τότε βλέπει κρεμασμένο, γυμνὸν στὸ σταβρό, πῶ ἀχνὸ ἄκόμα, πῶ λευκομίσο, καὶ μὲ πῶ λυγρὴν κορμοστασίαν !

Κ' ἡ Μαγδαληνὴ γονατιστὴ ἐμπρὸς στὸ Σταβρωμένο κλαίγει, μὲ λυμένα τὰ μαλλιά, καὶ τὸ στήθος της μὲ ἀντάρα ἀνεβοκατεβαίνει, καὶ τὸ μοιρολόγι της εἶναι μοιρολόγι παράξενον, πρωτάκουστο μοιρολόγι, μοιρολόγι ποῦ οὔτε ἀφτὴ, οὔτε κανέναν ἄλλον τὸ καταλαβαίνει !...

θεὶ τὸν ἄρρωστο βῆμα γὰρ βῆμα, ποῦ φοβᾷται μήπως κ' ἔνα πάτημα παρὰπινιστό, ἕνα κίνημα τὸν κουράσῃ. 'Ο κ. Σεβιλᾶς, τὴν κοῦσασιν τοῦ ἄρρωστοῦ μήτε τὴν ἔβαζε σὲ λογαριασμό, δηλαδὴ δὲν εἶχε μάτια νὰ τὴν δῇ, καιρὸν νὰ τὴν καταλάβῃ. Θυμότανε ὁ 'Αντρέας πῶς τὴν τρίτην, πέντε τοῦ Χριστοῦ, στὸ πρῶτον τοῦ τᾶξιδι, τᾶπόγεμα ποῦ γύρισε ἀπὸ τὸν περίπατον ἡ Κατινούλα, ἦρθε νύχτα, ἡ ὥρα ἔην, ὁ Σεβιλᾶς, καὶ θέλησε νὰ τοὺς πᾶν δίπλα τοὺς δύο στὸ νοσοκομεῖον, ἔτσι, γὰρ τὸ γλύντι, γὰρ νὰ τοὺς δείξῃ πῶς μὲ τὸ φῶς τῆς ραδιογραφίας, σὲ μιὰ καμαρα σκοτεινὴν, ἔξωθεν θωρεῖς τὸ κορμὶν μας καὶ ἀπὸ μέσα, θωρεῖς τὸ κόκαλον ξερό, σὰ νὰ μὴν τὸ σκέπαζε κρέας. Καὶ δὲν τοῦ ἔφτανε νὰ τοὺς δείξῃ τὸ θάμα τὸ ἐπιστημονικόν· εἰδεῖσε τοῦ 'Αντρέας καὶ τὸ σκελετὸ τῆς Κατινούλας, ποῦ τὴν ἔβαλε νὰ τὴν φωτίσῃ καὶ δάφτηνε μὲ τὴν μηχανήν. Κοίταξε ὁ κακομοῖρος ὁ 'Αντρέας, ὁ βαταλισμένος, ὁ κατακλαμένος κοίταξε καὶ ξεδιάκρινε τὸ ραχοκόκαλον, σὰν ἴσα μάβρη γραμμὴν, τὰ κυρτὰ πλεβρά της ἀπὸ τὰς δύο μεριὰς, ἄχ ! καὶ τὸ πρόσωπόν της σκελετωμένο καὶ ἀφτό. Γύρον γύρον στὸ πρόσωπον, στὸ ραχοκόκαλον καὶ στὰ πλεβρά, ἔκνοιγες ἕναν ἴσκιον ζουγραφιστό, μιὰ φιλοῦστικὴ θολάδα, ἕνα μελνὸξασθὸν γυνούδι, ἕνα δ-

Εάφνον ἡ λάβρα τοῦ κορμιού της τὴ συνεπαίρνει, ξαστροάφτον τὰ μάτια της, ἀνάφτον τὰ χέλια της καὶ ξεχνώντας τις μουσικὲς τις ἀγάπες, τις ἀπόκοσμες, ὁρμῇ καὶ ἀγκαλιάζει τὰ πογωμένα γόνατα τοῦ Στοβρωμένου καὶ τὰ φιλά!...τὰ φιλά!...

Κι ἀπὸ τότες τὰ ἔθνη καὶ οἱ λαοὶ πιστέψανε στὴ ἀνάστασι ταῦ 'Ισά, τοῦ Σημίτη τοῦ τέλειον...

Πόλη. 14 τοῦ Σταβροῦ 1904.

ΑΜΟΥΡΓΙΑΝΟΣ

ΠΑΛΙ ΤΟ ΒΑΣΙΛΙΚΟ

Ἐτοιχοκολλήθηκαν οἱ εἰδοποιήσεις σὲ κομψὲς πινακίδες καὶ προσκαλεῖται τὸ νοῦμον κοινὸν καὶ ἡ γενναία φρουρά, ἀπὸ τὴν 1 Νοεμβρίου καὶ ἐκεῖ, νὰ ἀρχίσουν νὰ δοκιμάζουν τὴν ὀρεχτικὴ σαλάτα ὅπου πέντε μῆνες τώρα τοὺς ἐτοιμάζουν οἱ κ. κ. Βλάχος καὶ Δαμβέργης (τὶ θέλει ὁ δεύτερος στὸ θέατρο, δὲν μπόρεσα ἀκόμα νὰ καταλάβω, ἀφοῦ οὔτε ἔγραψε ποτέ του τίποτε θεατρικὸ, οὔτε ποτέ του ἀνακατεύτηκε ὅπωςδήποτε μετὰ τὸ θέατρο).

Γιὰ τὸ περίφημο δραματολόγιον ἔγραψα στὸ προπερασμένο φύλλο, καὶ ἂν μοῦ ἐπιτρέψει ὁ ἀγαπητός μου «Νουμᾶς» νὰ κάμω κατὰχρησιν τῆς φιλοξενίας τοῦ θά γράψω καὶ σήμερον μερικὰ.

Ὁ πρῶτος προορισμὸς καθε θεάτρου ἐθνικοῦ, ὅπως εἶναι τὸ Βασιλικὸ, εἶναι νὰ ἀναπτύξῃ τὴ ντόπια δραματικὴ φιλολογία, ἀναιβάζοντας στὴ σκηνὴ τοῦ πρῶτα-πρῶτα τὰ καλύτερα πρωτότυπα δραματικὰ ἔργα. Κ' ἐπειτα φυσικὰ τὰ καλύτερα ξένα.

Ἄς δοῦμε τώρα στὸ κεφάλαιο αὐτὸ τί ἔκανε τὸ Βασιλικὸ θέατρο. Τί ἔργα πρωτότυπα ἐδιάλεξε. Δὲν μποροῦμε φυσικὰ νὰ ξέρουμε τί εἶναι οἱ δύο καινούργιες τραγωδίαι τοῦ κ. Ἀμπελᾶ, ξέρουμε ὅμως ὅτι ἔχει γράψῃ ὡς τώρα σαράντα δύο δράματα καὶ κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶταν οὔτε ὑποφερτό, ξέρουμε ὅτι ἔγραψε στίχους σὰν τὸν περίφημο:

Ἡ καρδιά τῶν κ ο ρ ω ν δὲν πηδαιουχεῖται!
ἢ τὸν πιὸ περίφημο ἀκόμα:

Καὶ εἶχε εἰς τὰ στήθη της ἡ κόρη μὴ καρδιαν.

Αἱ! ὕστερα ἀπ' αὐτὰ εἶναι δυνατὸ τώρα στὰ γεράματα νὰ γράψῃ ἀριστουργήματα;

Ἐπίσης δὲν ξέρουμε τί εἶναι ἡ Σπάρτη τοῦ κ. Καλαποθάκη. Ξέρουμε ὅμως τί εἶναι ἡ Ἀλωσις τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὸν ἀθάνατο στίχον:

Νὰ κολαφίσω θέλω τὸ στερέωμα!

νεῖρον· εἶτανε ἡ σάρκα, ἡ σάρκα ποὺ ἐμοιάζε νῆανι ἡ ἀληθινὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ψυχὴ, μιὰ ψυχὴ διαβατήρικη ποὺ ἔρχεται καὶ στολίζει τὴν ὕλη τὴν πρωτόπλαστη, ἐπειτα διαλύνεται, χάνεται, πέφτει καὶ ἀφίνει τὸν ἀνθρωπο ἔρημον.

Ἐρριξε ὁ Ἀντρέας. Παρακάλεσε τὸν κ. Σεβιλὰ νὰ τελειώσῃ. Ζεσταίνονταν κιόλας τὸ παιδὶ μετὰ τὴν ἀτμοσφαῖρα τῆς σκοτοκάμαρας, ἔβρεχε ὅζω καὶ βιαζότανε νὰ τὴν πάρῃ σπῆτι. Χαρούμενη ὡστόσο ἡ καημενούλα ποὺ εἶδε, λείει, πράματα καινούρια, ποὺ τὰ εἶδε μετὰ τὸν ἀφέντη. Διασκέδασε κιόλας. Μὰ ὅταν τὴν ἔφερε ἀπάνω καὶ τὴν κάθισε στὴν πολυθρόνα της, ἐνοιωσε ἡ Κατινούλα τὴν κούραση. Τὴν κούραση στοὺς ἄλλους ἴσια ἴσια δὲν τὴν ἐνοιωθε ὁ Σεβιλᾶς· δὲν τὴν ἐνοιωσε τότες, δὲν τὴν ἐνοιωσε καὶ κατόπι, σὰν ἔβαλε νὰ τὴ βυθιστογράψουν ἀλύπητα καὶ βάρβαρα.

Μετὰ τὴν εἰκόνα ἐκείνην τοῦ νοσοκομείου, ποὺ τοῦ εἶχε ἀπομείνει στὸ μυαλό του σὰν πληγὴν χαραγμένην, ταξίδεψε ὁ Ἀντρέας καὶ τὸ σάββατο εἰκοσι τρεῖς τοῦ Φλεβάρη. Τὸ γράμμα τῆς Κατινούλας ποὺ ἔλαβε τὴν ἴδια μέρα, ἡ φράση ὅπου τοῦ ἔλεγε γιὰ τὸν κ. Κούρη, τοῦ θυμίσανε ξαφνικὰ ὅλην τὴν ἀληθογραφίαν μετὰ τοὺς γιατροὺς. Σηκώθηκε, νὰ πάῃ

Ξέρουμε τί εἶναι ἡ Σαφρὼ καὶ τὸ Πράσινο φουστάνι... καὶ αὐτὸ μᾶς φτάνει!...

Ὁ ντροπαλὸς ἐρωτευμένος ἐγράφηκε ἀπὸ τὸ μακαρίτη Γιάννη Καμπούρογλο ἐδῶ καὶ δεκαπέντε χρόνια, καὶ ἐπειδὴ καὶ ὁ ἴδιος δὲν εἶχε καμιὰ ἐμπιστοσύνη στὸ ἔργο του, τὴν ἔδωκε τοῦ Λάσκαρη νὰ τὴ διορθώσῃ ἂν εἶναι γιὰ διορθώμα, ἀλλιῶς νὰ τὴ σκίσῃ· ὁ Λάσκαρης τὴν ἱπαραγέμισε μετὰ μερικὰ καλαμπούρια, τὴν ἐδημοσίεψε στὴ Θεατρικὴ Βιβλιοθήκη του καὶ τὴν... ζέχασε. Καὶ νὰ ποῦ ἐρχονται τώρα οἱ κ. κ. Βλάχος καὶ Δαμβέργης καὶ τοῦ τὴ θυμίζουν. Ἡ Κόρη τῆς Δήμου τοῦ κ. Προβελεγγίου βραβεύτηκε στὸ Λαοσάκειο ἀπὸ τὸν κ. Καζάκη στὰ 1891 (θύμωσε μάλιστα τότε ὁ κ. Καλαποθάκης γιὰτὶ δὲ βραβεύτηκε τὸ δικό του δράμα ὁ υἱὸς τοῦ Βασιλέως, ἂν δὲν γελιόμηναι), παρεστάθηκε στὰ 1894 δύο φορές ἀπὸ τὴν κ. Παρασκευοπούλου, ἀπέτυχε καὶ... ἐτάφη. Οἱ κ. κ. Βλάχος καὶ Δαμβέργης τὴν ζέθαψαν.

Αὐτὰ εἶναι τὰ ἔργα τὰ ὅποια οἱ κ. κ. Βλάχος καὶ Δαμβέργης θεωροῦν τὰ καλύτερα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας, ὅπως καὶ τὰ Ἀνώνυμα ραπίσματα, τὰ Ἀνώνυμα φιλήματα, καὶ τὰ διάφορα ἄλλα τῶν διαφόρων ἀνωνύμων συγγραφέων εἶναι τὰ καλύτερα τῆς ξένης φιλολογίας. Γιατὶ ὅμως ὁ κ. Βλάχος νὰ μὴ ἀναιβάζῃ καὶ κανένα δικό του, τὴν κόρη τοῦ παντοπώλου, λ. χ. στὴν ὅποιαν ὑπάρχει καὶ τὸ ἐπόμενο ἀθάνατο καλαμποῦρι:

— Ἀτὰ μυθιστορήματα ἀναπτύσσουν τὸν νοῦν.

— Τί ἔκανε λείει, νὰ τὸν φτύσουν τὸν νοῦν;

Αὐτὰ εἶχαμε νὰ γράψουμε γιὰ τὰ πρωτότυπα.

Γιὰ τὰ ξένα τὰ μεταφρασμένα ἔγραψα ὅσα ἔπρεπε στὸ περασμένο γράμμα μου.

Θὰ εἶταν ἀδίκια νὰ μὴ γράψω γιὰ τις ἐπαναλήψεις. Ἐδῶ ὁ κ. Βλάχος φάνηκε συγκαταβατικὸς καὶ πως, γιὰτὶ ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἔργα ποὺ ἐπαίξε πέρσι μᾶς ὑπόσκειται νὰ ἱπαναλάβῃ μερικὰ καλὰ ἔργα ὅπως τὸ Χειμωνιάτικο παραμῦθι τοῦ Σαίξπηρ, τὸν Φάουστ τοῦ Γκαίτε, τὸν Ἀμαξῶν Ἐνσελ τοῦ Χάουπτμαν, τὴν Μάγдан τοῦ Σούδερμαν καὶ τὸν Πόλεμον ἐν εἰρήνῃ τῶν Γερμανῶν Μόζερ καὶ Σένιαν. Γιατὶ ὅμως νὰ μὴ φανῇ γενναίτερος καὶ νὰ μὴ προχωρήσῃ ὡς τὴν Ἡρώ καὶ Λεάνδρον, τὴν Προμάμην, καὶ τὸ ἡμέρωμα τῆς Στρίγγλας; Μολαταῦτα παρὰ τὸ τίποτα, καλὰ καὶ αὐτὰ φτάνει μόνον νὰ παιχτοῦν.

ΓΚΡΙΝΙΑΡΗΣ

νὰ βίξῃ μιὰ ματιά, τί τρέχει. Τὸν πρόσμενε θέαμα σπαραχτικόν. Ἀπὸ τις ἐφτά τὸ πρῶν ποὺ ἔφτασε ὡς τὴ μιὰ τὸ μεσημέρι, ἐξῆ ἀλάκαιρες ὥρες, πονοῦσε, φώναζε ἀπὸ τὸν πόνο, ἐκλαιγε ἀπὸ τὸν πόνο ἡ Κατινούλα κοιτάμενη, χλωμὴ, ἀπελπισμένη. Δὲ βάζατο ὁ δύστηνος. Ὁρθίος, στὰ πόδια τοῦ κρεββατιοῦ της ἡ κάποτε καὶ πλάγι της, ἀστειρεφτὴ βρύση, τρέχανε καὶ τρέχανε τὰ δάκρυα τοῦ Ἀντρέα. Τῆς ζήτησε μιὰ χάρη· τῆς τὴ ζητοῦσε καὶ ἀπὸ τὴ στιγμή ποὺ ἤρθε. Μὰ δὲν ἤθελε ἡ Κατινούλα. Στὸ τέλος τὸν ἄκουσε. Τὴν κέντησε ἡ Βιχτώρια μετὰ λίγη μορφίνα. Οἱ πόνοι πάσανε ἀμέσως. Πέρασε ἡ ἡμέρα στη μέρα λαμπρῇ. Κοιμήθηκε ὥρατα. Ἐφαγε μετὰ ὁρεξὶ ποὺ ἀπὸ καιρὸ δὲν τὴν εἶχε. Διάβασε μετὰ χαρὰ, μετὰ ἀνάσα, μετὰ γούστο καὶ κάποιον ἄρθρον ἐνὸς περιοδικοῦ ποὺ τὸ κουβάλλησε ὁ Ἀντρέας μαζί του. Ἡθέλησε τῆς ζήτησιν. Μετὰ σκοπὸ τῆς τὸ εἶχε φέρι.

Τὰ διάφορα τὰ καλὰ τάποτελέσματα τῆς ὑγροκεντικῆς τὸν κάμανε νὰ συλλογιστῇ πὺς φρόνιμο ἴσως καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸ ἴδιον σύστημα. Μετὰ τὸν ὑπὸν βαθμὸ βαθμὸ θὰ δυνάμωνε ἡ ἀδύναμη μετὰ τὴν ὁρεξὶν θὰ μπορούσε νὰ βαστάξῃ ὥσπου νὰ μποῦνε ὅλα σὲ τάξιν. Γνωστὸ κιόλας πὺς μερικοὶ ἀρρώστοι, ποὺ τὸ στομάχι τοὺς ἔβγαλε ἀπόστημα καὶ δὲν τοὺς

Η ΚΟΙΝΗ ΓΝΩΜΗ

ΡΩΜΙΟΙ ΚΑΙ ΒΟΥΡΓΑΡΟΙ

Ἀγαπητέ μου Νουμᾶ,

Δὲ σοῦ φαίνεται πὺς στὴ Βουργαρία οἱ ἀνθρώποι· δὲν εἶναι στὰ καλά τους;

Ἄκου νὰ δεῖς τί πᾶν καὶ κάνουν.

Διορίζουν ὑπουργοὺς μεταφραστές τοῦ Δάντε.

Ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα, ποτὲ δὲ θὰ κάναμε μιὰ τέτοια γκάφα· οὔτε κλητῆρας δὲ θὰ διορίζονταν ἑνας τέτιος γελοῖος!

Ἐδῶ ὑπουργοὶ γίνονται μονάχα ὅσοι κρατᾶνε μαγκούρα ἢ πιστόλα καὶ ὅσοι δὲ θέλουν νὰ μεταφραζοῦνται τὰ μεγάλα ἔργα, γιὰ νὰ μπορεῖ ὁ κόσμος νὰ θαυμάσῃ ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο τους, μὴ καταλαβαίνοντας αὐτὰ. (Σὲ παραπέμπω στὸ Φαρμακόπουλο, ἄλλοτε ὑπουργὸ τῆς Παιδείας, ποὺ εἶπε κατὰ τίτιο στὶς ταραχὲς γιὰ τὴν Ὀρέστεια)

Μὰ καλὰ ὅμως νὰ τὴν πάθουν οἱ παλιοβουργαροὶ πληρώσαν ἀκριβὰ αὐτὴ τὴν κακοκεφαλία τους.

Ἄκου νὰ δεῖς τί πᾶθαν. Εἶναι μέρες τῶρα ποὺ παίζονταν στὸ Ἐθνικὸ θέατρο τους, ἕνα δράμα μεταφρασμένο ἀπὸ τὸ Ρούσσος καὶ ὅπου μίση ζωγραφίζονταν ἡ καταπίεση ποὺ κάνουν οἱ ἀρχόντοι στὸ λαό.

Ἄλλη στραβοκεφαλιά! Χάθηκε νὰ μεταφράσουν καμιὰ γαλλικὴ φαρσόλα τοῦ 34; Κύριε Βλάχε, οἱ Βουργαροὶ δὲν ἔχουν μυαλό.

Ἐνας μεταφραστὴς τοῦ Δάντε καὶ ἄλλοτε ὑπουργός, τηκώθηκε ὁρθίος στὸ θεωρεῖο του, ποὺ βρισκόταν μάλιστα καὶ δίπλα ἀπ' τὸ θεωρεῖο τοῦ ἡγεμόνα, καὶ ἔρχισε, γεμάτος πατριωτικὸ ἐνθουσιασμό, νὰ βγάξῃ λόγον ἐνάντια στὴν κυβέρνησιν ποὺ καταπιέζει τὸ λαό.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἀστυνομίας τοῦ ἔκανε παρατήρησιν, τοῦ εἶπε νὰ πάψῃ. Μὰ αὐτὸς τίποτα· ἐφώναζε δυνατὰ «Δὲν μπορῶ, πνίγουμεναι, θὰ τὰ πῶ ὅλα, ἐδῶ καταπιέζεται περισσότερος ὁ λαός».

Ὁ ποιητὴς θύμωσε. Ποιὸς μπορούσε νὰ τὸν σταματήσει;

Τὸ θέατρο ἔγινε πολιτικὸ βήμα.

Ἄκου; ἐκεῖ ἔτσι νὰ ρεζιλιέται τὴν πολιτικὴ;

Τί περιμένεις ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπον ποὺ περιπλανήθηκε σὲ παρθεῖσους καὶ σὲ κόλασες μαζί μετὰ τὸ Δάν-

ἀφίνει οὔτε σταλούλα νερὸ νὰ καταπιεῖ, ἄμα τοὺς κεντήσῃ μετὰ τὴ μορφίνα καὶ σπαράσσῃ οἱ πόνοι, ἀρχίζοντε ἀμέσως καὶ τρώνε σὰν τοὺς πειναρμένους. Γιατὶ νὰ μὴ βοηθήσουνε καὶ πάλι τὴν Κατινούλα τῆς νύχτας τὰγαθὰ; Ῥώτησε ὁ Ἀντρέας τὸν κ. Κούρη.

— Ἀ Ναι, τοῦ εἶπε, νὰ δοκιμάσουνε. Στὴ θέση ποὺ βρισκεται τώρα, ἕνας ἡσυχὸς ὑπὸς περισσότερον θὰ τὴ φελίσῃ ἀπὸ τὸ πιὸ θρεπτικὸ φαγί, μιὰ νυχτιὰ τῆς προκοπῆς ἀξίζει περισσότερον ἀπὸ ἀλάκαιρη μπιφτέκια. Μὰ, κύριε Ὀλπιόν μου, νὰ τὸ ξέρετε, ὅσο ἡ φούσκα δὲν ξεπρηστῇ, δὲν καταρῶσταμε τίποτα.

Μιὰ τρελλὴ ἐλπίδα συνεπῆρε τὸν Ἀντρέα. Τὶς τέσσαρες μέρες ποὺ ἔμεινε στὸ Μπ... κεριακή, δευτέρα, τρίτη καὶ τετάρτη, δηλαδὴ ἀπὸ τις εἰκοσιπέντε ὡς τις εἰκοσι ὀχτὼ τοῦ Φλεβάρη, δοκίμασε τὴ μορφίνα. Καὶ πάντα σιμὰ της, ὅταν τὴν κεντούσανε. Ἀλλαγὴ μεγάλη στὴν ὑγεία της. Πρῶτη φορά, ὕστερος ἀπὸ δύο μῆνες, τὴν τρίτη καὶ τὴν τετάρτη, ἔφαγε βιδέλλο. Ἄνοιγε ἄνοιγε ἡ ὁρεξὶ ὁλόενα. Καὶ δὲν ἐνοιωθε πᾶς τὴν ἀδύναμιν. Καί- μόντανε ὅλη τὴ νύχτα, γλυκά. Κοιμότανε δύο δυσμίστη ὥρες καὶ τὰπόγεμα. Ἡ μορφίνα δὲν τὴ μεθοῦσε, δὲν τῆς ἀναφε τὴ φαντασία, τὴν ἡσύχαζε μό-

τε και το Βεργίλιο; Οι δικοί μας πολιτικοί μόνο στού Ψυρρή και στα 'Αναφιώτικα περιοδεύουν, μαζί με τόν Κώστα και τόν Παύλο, παιδιά του κόμματος.

Αυτά τα πράματα δεν πρέπει να γίνονται σήμερα.

Οί πολιτικοί άντρες πρέπει να είναι σοβαροί και να μη ρεζιλεύουν έτσι το μούτσονό τους, μιλώντας στα θέατρα.

Αυτά γινόντουσαν μόνο μια φορά κ' έναν καιρό στην 'Αρχαία Ελλάδα και στην 'Ιταλία τόν καιρό της 'Αναγέννησης.

Σήμερα κάνουν τέτλια και οί Βουργάροι.

Τί θέλουν τάχατες να μας μάς πούνε με αυτά; πώς αυτοί είναι απόγονοι τών 'Αρχαίων Ελλήνων; Δεν πιστεύω. 'Εμείς είμαστε, που καθόμαστε με στόμα άνοιχτό και τούς θαμάζουμε.

Σ. ΧΑΡΑΗΣ

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Τόν καινούριο τίτλο του «Νουμά», απλό και καλλιτεχνικό, τον έσχεδισε ο Σμυρνιός καλλιτέχνης κ. 'Ιωαννίδης.

— Ο «Νουμάς» εύχαριστώντας τον, δεν μπορεί να κρύψει και τη χαρά του που ξεφορτώθηκε επιτέλους την περίφημη εκείνη κυρά του παλιού τίτλου, που την κουβαλούσε τριάντη ελάκεια χρόνια στη ράχη του, όπως ο Χατζηδάκης τη σόλοικη υποτακτική του κι ο Δημητράκος πούλος το φάσμα του Ουγκώ!

— Στο φύλλο της άλλης Κυριακής δημοσιεύουμε άρθρο του κ. Γ. Σκληρού.

— Το βιβλίο του «Τό κοινωνικό μας ζήτημα» πουλιέται στα γραφεία μας 50 λεπτά (αντί 1 δραχμής που πουλιέται στα βιβλιοπωλεία). Στο εξωτερικό στέλνεται με 70 λεπτά.

— Το βιβλίο του 'Ελισαίου Γιαννίδη «Γλώσσα και Ζωή» θα τυπωθεί σε λίγο.

— Άρθρο γλωσσολογικό του Φιλήτου για το «Ο δάσος και η αναβολία» δημοσιεύεται στο φύλλο της άλλης Κυριακής.

Ο ΙΔΙΟΣ

νο και μόνο. Δεν την άπονάρκωνε. 'Η Κατινούλα μόλις τό πίστεβε πως δεν πονούσε: «'Αφέντη μου, αφέντη, τού έλεγε, στάληθαι είμαι φτυχισμένη.»

Ένα φύλλο τριανταφυλλου που χαδέβεις, ένα φρέσκο νερό που σε δροσίζει το καλοκαίρι, ένα ξεφυράκι που ήμερα φουξά και διαβάζει, ένα βελούδο που το χέρι σου γλυστρά και πουθενά δε σου πειράζεται το δέρμα, να, τέτοιες σταθήκανε κ' οι τέσσερις εκείνες οι μέρες για τόν 'Αντρέα και για την Κατινούλα. Την περιποιότανε, τη νοιαζότανε, όχι σαν άρρωστο, μα σαν παιδί του και στιγμή στιγμή δεν έφευγε από κοντά της.

— «Μαζί σας, αφέντη, μαζί σας, το ξέρω πως θα γειάνω. 'Αχ! είμαι τόσο καλά. Γίνεται τώρα η καρδιά μου περιβόλι, λουλούδα βγάζει.»

Έβρισκε μέσα του κι ο 'Αντρέας όλα χαριτωμένα όμορφα νόστιμα λόγια να της λέη. Μόνο μια φορά της είπε και πιο θλιμμένα. Έσκυψε στο κρεβάτι της, όπως συνήθιζε και στο Χαμονοκόρφι, την κοίταζε και της κέανε:

— «Κατινούλα μου, άμα μπορέσω, θα σε πάρω από δω, να πάμε σπίτι.»

Κάθησε δίπλα στο κρεβάτι, έπιασε τα δάχτυλά της και ξακολούθησε:

— «Τό σπίτι, τώρα που δεν είσαι, άφρότου δεν είσαι, μου έρχεται σαν έρμια. Έσύ, Κατινούλα, τό ξέρεις πως δε ζω φτυχισμένος. Την Κυρία τη θυμάσαι και πάντα σου την αγαπάς. Μη βλέπης τα γράμματά μου. Πολλές, πολλές φορές τραβιόμυαι στο έρπαστήρι και κλαίω. Κατινούλα μου, πρέπει πια σπίτι να ξανάρθω.»

Κι από τα βλέφαρά του στα δάχτυλά της στάλαζε ζεστό ένα δάκρυ.

Περισσότερο ίσως από τη μορφήν, περισσότερο από τα γιατρικά του κ. Κούρη, το δάκρυ εκείνο του

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. Γά Π. Π. Χαριτωμένα το άρθράκι, μα δεν αξίζει να πικραίνουμε το φίλο Σταθοπούλαχ (καθώς τον γράφεις) για τέτλια συνηθισμένα δημοσιογραφικά φυλλοπηδήματα. — κ. Β. Δ. Θεοφ. στη Σάμο. Λάβαμε το χειρόγραφο. Καταρούμε τώρα και το γράμμα του Ψ. καθώς μας γράφεις. — κ. Παντ. Παν. στην Πέτρα της Μυτιλήνης. Σου στέλνουμε το φύλλο χάρισμα, καθώς το πιθυμείς. Καλό όμως και να ξέρεις πως κι ο κ. Πάλλης κι όλοι οι συνεργάτες του Νουμά πληρώνουν τη συνδρομή τους. Λογάριασε μοναχά πόσα ταχυδρομικά πληρώνουμε το χρόνο για τόν κάθε συνδρομητή του 'Εξωτερικού.

ΓΙΝΟΝΤΑΙ ΔΕΚΤΑΙ ΚΑΙ ΜΗΘΗΤΡΙΝΗ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΥΨΗΛΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ
ΤΗΣ Α.Ι.Μ. ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΗ

Τό τεύχος άνωτέρας τεχνικής εκ-
παιδείσεως

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

Γραφεία Πλατεία Κάνιγγος και
όδός Σταδίου 20.

ΣΧΟΛΑΙ

Άνωτ. Έμπορική.—Βιο-
μηχανική.—Γεωργική,
—Μηχανουργική.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟΣΤΕΛΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ ΤΩ ΑΙΤΟΥΝΤΙ

'Αντρέα, δάκρυ που δεν είτανε δάκρυ σπλαχνίας, άφου δεν πονούσε η Κατινούλα, δάκρυ που είτανε δάκρυ της αγάπης, της έδωσε της ανήμπορηςμπορεσιά, έδωσε δύναμη της αδύναμης. Έβαμε θέληση να γειάνη.

Τά λόγια και το δάκρυ του 'Αντρέα τόν ήσυχάνανε και τόν ίδιο. Έτσι, χωρίς να τό υποψιάζε-ται, της μολογούσε τό αίτημα της καρδιάς του. Τό μόνο τό μολόγημά της. 'Η καρδιά του όμως μιλούσε γλώσσα κρυφή που ίσως να την καταλάβαινε πιο ξάστερα κ' η Κατινούλα, την καταλάβαινε κι από τα παραμικρά. Για να μην την αφήση ούτε δε-φτερόλεπτο μόνη, έστειλε τό δούλο να του αγοράση στουπτόχαρτο που τό χρειαζότανε. Του έφερε ο δού-λος από δυο χρώματα, κόκκινο και τριανταφυλλί. Της είπε, άφτη να διαλέξη. Τό τριανταφυλλί διά-λεξε άμέσως η Κατινούλα.

— «Είναι άχ! τό χρώμα μου τό προτιμημένο. Δέ σ'ας φαίνεται ώραίο και σ'ας;»

— «Λοιπόν από δω κι όμπρός, και γώ θα τό προτιμήσω.»

Μακάρι! Μακάρι τό χρώμα της υγείας να τό δη τώρα κ' η ζωή τους. Μακάρι και πάλι στα μά-τια του να φανούν ροδισμένες οι σαρκούλες που τό μάβρο τό πρήξιμο τις άποτυφλώνει.

— «Γιατρέ, μάς πέτυχε η μορφήν», έλεγε ο 'Αντρέας του κ. Κούρη, τη βραδεία που έφευγε.

— «Να γλυτώσουμε τώρα κι από τό πρήξιμο, γιτσι όσο βαστά, μπορεί ο κίντυνος να ζυγώση από τη μιάν ώρα στην άλλη.»

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑ'.

Η Όλγα.

Ο 'Αντρέας, ό τι κι άν του προμάντεβε ο κ. Κούρης, ο 'Αντρέας έπικζε. Ο 'Αντρέας πρόσμενε.

Πρόσμενε την άνοιξη. Για είγουρο τό περνούσε πως με την άνοιξη θα γειάνη τό παιδί του. Να τό ξεκα-θαρίσουμε κιόλας μια και σώνει, ο 'Αντρέας πρόσμε-νε τις έξη του Μάρτη. Λοιπόν ώρισμένη μέρα. Τις έξη του Μάρτη, πέτσι, άξαφνα, έγινε καλά η Κα-τινούλα. Διαλύθηκε μονοματιάς τό κακό. Και φέτε θα διαλυθώ τό ίδιο. Λές μάλιστα κι άνυπομονούσε να φανή πια κ' η άνοιξη. Γιατί να κρέμεται από τις έποχές του χρόνου, από τη ζέστη, από τό κρύο ή δόλια μας υγεία; Είναι τάχα σωστό; Είναι ταχτι-κό; Είναι δικίο;

Από την ψεινή την άπογεματιανή με την Κα-τινούλα του είχε άπομείνει μια πολύ καλή εντύ-πωση. Την έφερε τό δειλινό, στην κάμερή του, στο νούμερο πέντε. Ήπιανε τό σαγάκι τους μαζί. Δεν πονούσε διόλου. Άφου άδειαζε τό φλιντζάνι της, σφάλιζε τα ματάκια της γλυκά, νάναπαφτη κομ-μάτι. Στο μεταξύ, ο 'Αντρέας τοίμασε τό μάθημά του της άβριανης. Τό λοιπό, σά να μην είτανε έρ-βωστη, σά να δούλεβε σπίτι τους, κατά την παλιά του τη συνήθεια. Έπειτα, ξύπνησε η Κατινούλα, ή-συχη, χαρούμενη. Πήρε τη βαλίτσα του ο 'Αντρέας, την άπόθεσε στο κρεβάτι του, άνοιξε ταρμάκι, κου-βάλησε τα πράματά του ένα ένα, τ'έστρωσε στο πά-πλωμα, σήκωσε από τό τραπέζακι όπου έγραφε τις πένες, τούς καντυλοφόρους, τα χαρτιά του, τα γυα-λιά του, και προτού συγυρίση μίσχ στη βαλίτσα πράματα η χαρτιά, τ'έδινε όλα με την άράδα της Κατινούλας, να τα πιάση, να τ'άγγιξη, σά να τ'έ-βαζε στη θέση τους εκείνη. Δείγματα κι άφτά της αγάπης, βουδά ξεμολογήματα που η καρδιά του τό στοχαζότανε και που τό τ'έκονγε η καρδιά της.

Έτσι πέρασε η άπογεματιανή. Τό πρωί μονάχα, σά να έρεθίστηκε πάλι η φύσκα. Όταν τήν πλά-γιασε στις έξη, άκόμη λιγάκι νεδρική. Μα δε β'ε-σταζε. Είχε παρόπονα με τούς γιατρούς, που άρ-γούνε κι όλο άργούνε, που δε σου κάνουνε άμέσως έ-κεινο που σου χρειαζεται, που δοκιμάζουνε, λείει, και σ'άφανίζουσε, και τα ξηγούσε του 'Αντρέα μ' ένα ύ-φος ήμερο, με μιάν αντίληψη που πήγαινε τόντις στήφηνά, με μιάν άπλή φιλοσοφία που άπορούσε ο άθρωπος, έπειδή νόμιζε άξαφνα πως οι δικοί του οι πόθοι, τόνειρό του μάς ζωής κανονισμένης, μιζς γε-νικής καλητέρεψης του κόσμου, ένα πρόγραμμα της υγείας, βγαίνανε από τα χείλη της Κατινούλας με τη σωστή τους έκφραση.

— «'Αφέντη μου, πρέπει, πρέπει να στείδσου-με ζωή καινούρια. Να, όπως φτείνετε και σεις για την άρχαία την Ελλάδα, για τό Σοφοκλή σας, για τό Φιλοκτήτη. Πρέπει, πρέπει να τη μάθουμε την έχιδνα της Χρύσας, ποιά είναι τό κάτω κάτω. Μα έδω καιρό θέλουμε, καιρό, γιατί πιο άρχαίοι κι από τούς άρχαίους είναι οι πατριώτες μας, πιο ριζωμέ-νη μέσα μας η πρόληψη. Αν είμουμε γιατρούς, θα σπουδάξα καταβάθα την έπιστήμη. Δέ θα δοκιμά-ζα πάντα και πάντα. Θ'άβρισκα. Είναι η έπιστήμη καθώς κ' η γίς που τη σκάφτουμε, που την όργώ-νουμε οι χωρικοί μας. Να όργώνουμε, για να ξανα-νιώνη.»

Τά τελεφεταία τά λόγια τόν ταράζαν. 'Η Κα-τινούλα έννοούσε πως συχνά οι γιατροί δεν προσέχα-νε, κι αλήθεια, ως και στην Κλινική του κ. Σεβιλζ, παρατήρησε ο 'Αντρέας πως μερικά σπουδαία σά να τάμελούσανε, άφου άναγκάστηκε ο ίδιος να της άλλαξοδέση την πληγή της, που έμνησκε ξεσκέπα-στη και τό λυμένο τό δέσιμο μπορούσε ν'αφήση τό μολεμένο από τη φύσκα τό νερό, ν'άνεβη άξαφνα ως εκεί άπάνω. Χάρηκε ο καημένος που την έλλα-ξόδενε σαν και πρώτα, είδε όμως με φρίκη του στη ράχη της Κατινούλας μαθρίλες και σπυριά που κα-νέναν δε συλλογίστηκε ούτε να τα νοιαστή ούτε κένε να τα πλύνη. Τό είπε της Βιχτώριας κ' η Βιχτώ-ρια θύμωσε. Με τό θυμό της κατάφερε να ζαλλήνη, να συλίστη την Κατινούλα, που η καημένη κι από φυ-σικό της άγαπούσε την ειρήνη, φοβότανε μήπως πει-ράξη κ' ένα παιδί, μήπως πειραχτή κ' ένα παιδί ζαιτίας της. Άπό τότες ο 'Αντρέας έκαμε άπόφα-ση πως είτε στο Παρίσι γυρίσουνε, είτε, αν είναι ά-δύνατο άκόμη να βγή στο ταξίδι, μείνη στο Μπ... κάνα δυο μήνες η Κατινούλα, τάποφάσισε πια πως μόνη της είγουρο δε θα είναι, πως θ'έχει μαζί της κι άφτός. (άκολουθεί)